

**Novi i stari oblici viktimizacije:
Izazovi za viktimološku teoriju i praksu**

Knjiga apstrakata

Viktimološko društvo Srbije

011 63 03 022

011 22 88 040

065 54 86 421

vdsrbija@gmail.com

www.vds.org.rs

Beograd, 29. i 30. novembar 2018. godine

Deveta godišnja konferencija Viktimološkog društva Srbije

***Novi i stari oblici viktimizacije: Izazovi za
viktimološku teoriju i praksu***

Knjiga apstrakata

Beograd, 29. i 30. novembar 2018. godine

Deveta godišnja konferencija Viktimološkog društva Srbije
Novi i stari oblici viktimizacije: Izazovi za viktimološku teoriju i praksu
Beograd, Hotel 88 soba
29. i 30. novembar 2018. godine

PROGRAM

I dan (29.11.2018.)

09.00 – 09.30 **Registracija učesnika**

09.30 – 10.00 **Otvaranje konferencije i dodela nagrada Viktimološkog društva Srbije**

- Prof. dr Slobodan Savić, predsednik Viktimološkog društva Srbije
- gđa. Brankica Janković, Poverenica za zaštitu ravnopravnosti
- Prof. dr Zoran Pavlović, Pokrajinski zaštitnik građana-ombudsman
- gđa. Ljiljana Lončar, Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost Vlade Republike Srbije
- Prof. dr Robert Peacock, predsednik Svetskog viktimološkog društva
- Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, direktorka Viktimološkog društva Srbije

10.00 – 11.30 **Plenarna sesija 1: Novi i stari oblici viktimizacije: Izazovi za viktimološku teoriju i praksu**

Moderatorka: dr Sanja Copić

- Prof. dr Robert Peacock, Fakultet humanističkih nauka, Odeljenje za kriminologiju, Univerzitet Free State, Južna Afrika: *Novi modeli viktimizacije: Kritičko preispitivanje konceptualnih teorijskih okvira s osvrtom na jedinstvenost lokalnog konteksta, uopštavanje i prakse u globalizovanom svetu*
- Prof. dr May-Len Skilbrei, Pravni fakultet, Odeljenje za kriminologiju i sociologiju prava, Univerzitet u Oslu, Norveška: *Transnacionalni kriminalitet, učinioci i žrtve: Kako mobilnost utiče na podršku žrtvi i krivično gonjenje*
- Prof. dr Anabel Cerezo, Pravni fakultet, Odeljenje za krivično pravo; Andaluzijski interuniverzitetski institut za kriminologiju, Univerzitet u Malagi, Španija: *Razumevanje sajber nasilja u tinejdžerskim partnerskim vezama*

11.30 – 12.00 **Pauza i poster prezentacije**

12.00 – 14.00 **Plenarna sesija 2: Novi i stari oblici nasilja nad ženama: Izazovi društvenog reagovanja – Sesija posvećena doprinosu prof. dr Slobodanke Konstantinović Vilić istraživanju, edukaciji i zalaganju za promene vezano za nasilje nad ženama**

Moderatorica: prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović

- Dr Sanja Čopić, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Razvoj zakonodavnog okvira za zaštitu žena žrtava nasilja u Srbiji*
- Prof. dr Slađana Jovanović, Pravni fakultet, Univerzitet Union u Beogradu, Srbija: *Novi krivičnopravni odgovori Republike Srbije na nasilje nad ženama*
- Prof. dr Nevena Petrušić, Pravni fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija, doc. dr Natalija Žunić, Pravni fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija: *Istraživanja prakse srpskih sudova u procesuiranju slučajeva nasilja u porodici: Metodološki pristupi i ostvareni rezultati*
- Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Nasilje nad ženama i nastava na visokoškolskim ustanovama u Srbiji*
- Dr Tanja Ignjatović, Autonomni ženski centar, Srbija: *Nasilje prema ženama zloupotrebom dece: Izazovi u procenama i intervencijama*
- Prof. dr Slobodanka Konstantinović-Vilić, redovna profesorka Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu u penziji, Srbija: *Kako sprečiti da nasilje u porodici postane femicid?*

14.00 – 15.00 **Pauza za ručak**

15.00 – 16.30 **Tematske sesije**

Tematska sesija 1: Žrtve kriminaliteta: Zakonodavstvo, praksa i istraživanja

Radni jezik: srpski

Moderator: Bejan Šaćiri

- Dr Sanja Čopić, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija, Svetlana Ilić, BIBIJA-Romski ženski centar, Beograd, Srbija, Bejan Šaćiri, Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Nasilje nad Romkinjama u porodici i partnerskim odnosima u Srbiji: Rezultati istraživanja*
- Prof. dr Irma Kovčo Vukadin, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Odeljenje za kriminologiju, Univerzitet u Zagrebu, Hrvatska: *Istraživanje seksualne viktimizacije djece – Etička pitanja*

- Prof. dr Zoran Pavlović, Pokrajinski zaštitnik građana - ombudsman i Pravni fakultet, Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Srbija: *Nametanje vaspitanja silom*
- Prof. dr Nevena Petrušić, Pravni fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija, doc. dr Natalija Žunić, Pravni fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija, dr Vida Vilić, Klinika za stomatologiju u Nišu, Srbija: *Krivično delo nasilja u porodici u sudskoj praksi: rezultati istraživanja*

Tematska sesija 2: Viktimizacija oružanim i elektronskim nasiljem i prevencija viktimizacije

Radni jezik: srpski

Moderator: Mr Ljiljana Stevković

- Prof. dr Slađana Đurić, Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, Srbija, Ana Paraušić, Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, Srbija: *Viktimizacija oružanim nasiljem u zemljama Jugoistočne Evrope*
- Mr Ljiljana Stevković, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija, Milica Popović, Srbija: *Elektronsko nasilje među studentima Univerziteta u Beogradu: Karakteristike iskustva viktimizacije i nasilnog ponašanja*
- Dr Vida Vilić, Klinika za stomatologiju u Nišu, Srbija: *Pornografija iz osvete kao oblik sajber mizoginije*
- Dr Milica Kovačević, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu, Srbija: *Video nadzor-primena u cilju suzbijanja viktimizacije*

16.30 – 16.45 **Pauza i poster prezentacije**

16.45 – 18.15 **Tematske sesije**

Tematska sesija 3: Viktimizacija i društvena reakcija

Radni jezik: engleski

Moderator: Oggu Sreekanth

- Oggu Sreekanth, IDC-Herzliya, Izrael: *Uloga policije u sprečavanju maloletničke delinkvencije i ponovne viktimizacije dece u sukobu sa zakonom: Studija slučaja iz države Tamil Nadu*
- María Izco Rincón, Andaluzijski interuniverzitetski institut za kriminologiju, Univerzitet u Malagi, Španija: *Romkinje u zatvoru u Španiji: Kvalitativna studija u Malagi*
- Donatella Aita, Deusto Univerzitet u Bilbau, Španija: *Korelacija između individualne krivične odgovornosti i reparacije za žrtve u Međunarodnom krivičnom sudu*

- Kjell Elefalk, Međunarodni menadžer i policijski konsultant, Kompanija Trygghet and Management, Švedska: *Testiranje nove tehnike u merenju policijskog učinka u slučajevima viktimizacije*

Tematska sesija 4: Različiti vidovi viktimizacije: Teorija i praksa

Radni jezik: srpski

Moderatorka: prof. dr Bosiljka Đikanović

- Dr Stela Stojisavljević, Institut za javno zdravstvo Republike Srpske, Bosna i Hercegovina, dr Bojana Matejić, Institut za socijalnu medicinu, Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija, prof. dr Bosiljka Đikanović, Institut za socijalnu medicinu, Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija: *Viktimizacija kojoj su izloženi muškarci koji imaju seks sa muškarcima (MSM) u Bosni i Hercegovini: Rezultati kvalitativnog istraživanja pomoću dubinskog intervjua*
- Prof. dr Miodrag Simović, Ustavni sud Bosne i Hercegovine i Pravni fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci, Bosna i Hercegovina, prof. dr Dragan Jovašević, Pravni fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija, prof. dr Marina Simović, Ombudsman za decu Republike Srpske i Fakultet pravnih nauka, Univerzitet „Apeiron“, Bosna i Hercegovina: *Nasilje u porodici u pravosudnoj praksi Republike Srbije*
- Mr Jelena Kuprešanin, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, Bosna i Hercegovina, prof. dr Vladimir M. Simović, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, Fakultet za bezbjednost i zaštitu, Nezavisni univerzitet u Banjoj Luci i Fakultet pravnih nauka, Univerzitet „Vitez“, Bosna i Hercegovina: *Psihološki aspekti migrantske krize u Bosni i Hercegovini*
- Neda Savić, doktorandkinja na Pravnom fakultetu, Univerzitet u Nišu, Srbija: *Feminističko-vegetarijanska kritička teorija Carol J. Adams u svetlu viktimologije i zaštite životinja*

Poster prezentacije:

- Prof. dr Ksenija Butorac, Policijska akademija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Hrvatska, Dr Davora Martinjak, pomoćnica načelnika Policijske akademije, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Hrvatska, Ines Vrečko, Policijska akademija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Hrvatska: *Sistem podrške i procena rizika/potreba za žrtve u Hrvatskoj*

II dan (30.11.2018.)

10.00 – 11.30 Plenarna sesija 3: Izazovi podrške žrtvama

Moderatorka: Jasmina Nikolić

- Prof. dr Chadley James, Fakultet društvenih nauka, Odeljenje za kriminologiju, California State Univerzitet, Sjedinjene Američke Države: *Izazovi za službe za podršku žrtvama*
- Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija, dr Sanja Čopić, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija, Jasmina Nikolić, Viktimološko društvo Srbije, Srbija, Bejan Šaćiri, Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Komparativna analiza sistema podrške žrtvama u izabranim državama Balkana*
- Joke Castelein, Organizacija Rondpunt, Berchem, Belgija, Muriël Booms, Institut za kriminologiju, Univerzitet u Leuvenu, Belgija: *Žrtve u saobraćaju i njihove potrebe*

11.30 – 12.00 **Pauza**

12.00 – 13.30 **Plenarna sesija 4: Nevidljive žrtve**

Moderatorka: dr Mirjana Dokmanović

- Dr Mirjana Dokmanović, Institut društvenih nauka, Srbija: *Medijsko izveštavanje o suicidu u Srbiji i viktimizacija porodica nastradalih*
- Prof. dr Kimberly McCabe, Odeljenje za kriminologiju, Lynchurg koledž, Sjedinjene Američke Države: *Elektronsko zlostavljanje (cyberbullying) u Sjedinjenim Američkim Državama: Noviji oblik viktimizacije*
- Prof. dr Oliver Bačanović, Fakultet bezbednosti-Skoplje, Univerzitet "Sv. Kliment Ohridski" Bitola, Makedonija, doc. dr Nataša Peovska, Fakultet bezbednosti-Skoplje, Univerzitet "Sv. Kliment Ohridski" Bitola, Makedonija: *Prava i položaj dece žrtava kaznenih dela u makedonskom Zakonu o pravdi za decu*
- Dr Chang-Moo Lee, Chung-Ang Univerzitet, Južna Koreja: *Viktimizacija i zaštita ličnih podataka u Južnoj Koreji*

13.30 – 14.30 **Pauza za ručak**

14.30 – 16.00 **Tematske sesije**

Tematska sesija 5: Istanbulska konvencija i borba protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Srbiji

Radni jezik: srpski

Moderatorka: Maja Branković-Đundić

- Ljiljana Lončar, Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost Vlade Republike Srbije, Srbija: *Primena Konvencije Saveta Evrope o*

sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija): Studija početnog stanja

- Gorjana Mirčić-Čaluković, zamenica javnog tužioca upućena u Ministarstvo pravde, Srbija: *Mehanizam zaštite i podrške žrtvama prema Zakonu o sprečavanju nasilja u porodici Republike Srbije*
- Dr Zorica Mršević, Institut društvenih nauka, Srbija: *Medijski odgovorno etično izveštavanje o nasilju nad ženama*
- Maša Mileusnić, nezavisna novinarka, Srbija: *Novinarke protiv nasilja*

Tematska sesija 6: Viktimizacija i posebno ranjive grupe

Radni jezik: srpski

Moderator: dr Filip Mirić

- Prof. dr Danica Vasiljević-Prodanović, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu, Srbija: *Zaštita maloletnika od viktimizacije u zavodskim uslovima*
- Dr Filip Mirić, Pravni fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija: *Društveni položaj osoba sa invaliditetom kroz istoriju: Viktimološki aspekt*
- Dr Jelena Dragičević, Služba hitne medicinske pomoći, Zdravstveni centar Knjaževac, Srbija, Dr Emilio Miletić, Služba hitne medicinske pomoći, Zdravstveni centar Knjaževac, Srbija: *Socio – geografske karakteristike i najčešće uputne dijagnoze žena žrtava nasilja iz Službe hitne medicinske pomoći Zdravstvenog centra Knjaževac*
- Milana Radisavljević, specijalizantkinja na Kriminalističko-policijskoj akademiji, Srbija: *Trgovina bebama radi usvojenja kao oblik viktimizacije*
- Slobodan Stojanović, Udruženje sindikata penzionera Srbije-USPS, Srbija: *Viktimizacija usled tranzicionih privatizacija u Srbiji*

16.00-16.15 **Pauza**

16.15-17.45 **Okrugli sto: Društveni odgovori na delinkvenciju i viktimizaciju maloletnika u Srbiji: Ka na istraživanju zasnovanim promenama**

Radni jezik: srpski

Moderator: Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović

Uvodna izlaganja:

- Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu, Srbija
- Doc. dr Milica Kovačević, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu, Srbija
- Mr Ljiljana Stevković, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu, Srbija

- Prof. dr Danica Vasiljević-Prodanović, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu, Srbija
- Dr Sanja Čopić, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Srbija

17.45-18.00 **Zatvaranje konferencije**

Programski odbor IX godišnje konferencije Viktimološkog društva Srbije

1. Prof. dr Antony Pemberton, redovni profesor na University of Tilburg i direktor International Victimology Institute Tilburg (INTERVICT), Holandija;
2. Prof. dr Natti Ronel, profesor na Department of Criminology, Bar-Ilan University, Izrael;
3. Prof. dr Nina Peršak, Institut za krivičnopravnu etiku i kriminologiju, Slovenija;
4. Doc. dr Chadley James, docent na Department of Criminology, California State University, Fresno (SAD), član Izvršnog odbora Svetskog viktimološkog društva, ko-direktor post-diplomskog kursa *Postgraduate Course in Victimology, Victim Assistance and Criminal Justice* (Inter-University Center, Dubrovnik, Hrvatska);
5. Prof. dr Oliver Bačanović, redovni profesor Fakulteta za bezbednost, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“, Skoplje, Makedonija;
6. Dr Sanja Milivojević, viša predavačica na La Trobe University, College of Arts, Social Sciences and Commerce, Humanities and Social Sciences, Department of Social Inquiry, Melburn, Australija;
7. Akademkinja prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, članica Evropske akademije nauka i umetnosti, redovna profesorka na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju Univerziteta u Beogradu, direktorka Viktimološkog društva Srbije, počasna članica Svetskog viktimološkog društva i bivša predsednica Evropskog udruženja za kriminologiju, Srbija;
8. Prof. dr Slobodnaka Konstantinović-Vilić, redovna profesorka Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu u penziji, Srbija;
9. Prof. dr Slađana Jovanović, redovna profesorka na Pravnom fakultetu Univerziteta Union, Beograd i prorektorka Univerziteta Union Beograd, Srbija;
10. Dr Mirjana Dokmanović, naučna saradnica u Institutu društvenih nauka u Beogradu, Srbija;
11. Dr Sanja Čopić, viša naučna saradnica u Institutu za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu i predsednica Upravnog odbora Viktimološkog društva Srbije, Srbija;

Organizacioni odbor IX godišnje konferencije Viktimološkog društva Srbije

1. Akademkinja prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, članica Evropske akademije nauka i umetnosti, redovna profesorka na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju Univerziteta u Beogradu, direktorka

Viktimološkog društva Srbije, počasna članica Svetskog viktimološkog društva i bivša predsednica Evropskog udruženja za kriminologiju, Srbija;

2. Dr Sanja Čopić, viša naučna saradnica u Institutu za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu i predsednica Upravnog odbora Viktimološkog društva Srbije, Srbija;
3. Jasmina Nikolić, rukovoditeljka Službe za žrtve Viktimološkog društva Srbije VDS info i podrška žrtvama i članica Upravnog odbora VDS, Srbija
4. Bejan Šaćiri, istraživač u Viktimološkom društvu Srbije, Srbija

PLENARNE SESIJE

Plenarna sesija 1: Novi i stari oblici viktimizacije: Izazovi za viktimološku teoriju i praksu

Novi modeli viktimizacije: Kritičko preispitivanje konceptualnih teorijskih okvira s osvrtom na jedinstvenost lokalnog konteksta, uopštavanje i prakse u globalizovanom svetu

Prof. dr Robert Peacock

Fakultet humanističkih nauka, Odeljenje za kriminologiju, Univerzitet Free State, Južna Afrika

Procesi globalizacije imaju uticaj na žrtve kriminaliteta i zloupotrebe moći na međusobno suprotstavljen način. Oni čine pojedince, grupe i zajednice podložnijim viktimizaciji i stvaraju nove oblike viktimizacije uz istovremeno postavljanje izazova pred tradicionalne odgovore na viktimizaciju. Cilj rada je da se kritički upusti u širi epistemološki okvir kako bi se preispitali obrasci viktimizacije izvan granica konvencionalne viktimologije i njenih sastavnih metodologija. Ono što se čini ključnim za refleksivniju i diferenciraniju viktimologiju jeste da sama metodologija istraživanja i dizajn (koji se odnose na filozofsko utemeljenje empirijskog istraživanja, prirodu i njegov opseg) treba da budu predmet kritičkog preispitivanja. Sa epistemološkom privilegijom i marginalizacijom podređenih sistema znanja, lokalni konteksti čine celine koje su često odsutne u procesu razvijanja teorija u resursima bogatim kontekstima. Ova odstupanja ukazuju na potrebu kritičkog preispitivanja globalizovanog i lokalizovanog uticaja moći kako bi se lokalna iskustva povezala sa globalnim obrascima viktimizacije i transformacije. Dalje, način na koji konceptualizujemo i operacionalizujemo nove oblike viktimizacije, oblikuje institucionalne i regulatorne odgovore sa političkom dimenzijom kao stalnom temom javnih politika. Da bi se prevazišle politički inspirisane prepreke, neophodne su sistematske i dugoročne procene kako na planskom, tako i na nivou saradnje između nacionalnih, međunarodnih i regionalnih aktera kao suvlasnika pitanja i problema sa kojima se suočavaju žrtve, zajedno sa unapređenjem emancipatorne agende viktimološkog diskursa orijentisanog na ljude.

Transnacionalni kriminalitet, učinioci i žrtve: Kako mobilnost utiče na podršku žrtvi i krivično gonjenje

Prof. dr May-Len Skilbrei

Pravni fakultet, Odeljenje za kriminologiju i sociologiju prava, Univerzitet u Oslu, Norveška

Veliki izazov u obezbeđivanju pravde za žrtve kriminaliteta danas predstavlja to što učinio, žrtve i krivična dela često prelaze nacionalne granice. Iako različite forme prekograničnog kriminaliteta, krivična dela izvršena nad migrantima na putu od jedne destinacije do druge i krivična dela koja uključuju osobe koje nemaju državljanstvo određene države kao učinioce ili žrtve zauzimaju visoko mesto u javnim politikama širom Evrope, rešavanje ovih problema se pokazalo teškim. Krivično pravo i sa njim povezane strategije, institucije i obaveze razvijeni su unutar jurisdikcija; uprkos tome što je razvijeno i nekoliko međunarodnih i regionalnih instrumenata i platformi u cilju prevazilaženja nekih od uočenih prepreka, saradnja radi lakše identifikacije onih koji prelaze granice, krivičnog gonjenja i pružanja pomoći žrtvama je i dalje otežana. Žrtve koje nemaju državljanstvo uključuju se u krivičnu proceduru na drugi način i pod različitim uslovima od onih koji imaju državljanstvo, i to ne samo zato što im je pristup službama za žrtve možda otežan ili što njihove potrebe mogu biti različite. U ovom radu akcentat je na tome kako sve ovo utiče na uspostavljanje balansa između krivičnihopravnih mera i zaštite žrtava.

Razumevanje sajber nasilja u tinejdžerskim partnerskim vezama

Prof. dr Anabel Cerezo

Pravni fakultet, Odeljenje za krivično pravo; Andaluzijski interuniverzitetski institut za kriminologiju, Univerzitet u Malagi, Španija

Nasilje u tinejdžerskim partnerskim vezama je nova tema u akademskom svetu. Kriminalno ponašanje upotrebom elektronskih uređaja javlja se među adolescentima čiji odnos karakteriše ljubav ili seksualni odnos. Glavni cilj teorijskog istraživanja trenutnog stanja je proširivanje znanja o vrstama nasilja i zlostavljanja adolescenata korišćenjem savremenih tehnologija (na primer, društvenih mreža, sms poruka i mobilnih telefona) i posledica "sajber" zlostavljanja u tinejdžerskim partnerskim vezama. Na osnovu pregleda dosadašnjih istraživanja u radu će se ukazati na rasprostranjenost ovog fenomena, kao i na varijable koje ga objašnjavaju. Prikaz ima za cilj da stavi fokus na rodno bazirano nasilje u maloletničkim vezama. Ključ za prevenciju sajber nasilja u tinejdžerskim partnerskim vezama ogleda se u ranoj intervenciji, kao i u podizanju svesti kod roditelja i nastavnika.

Plenarna sesija 2: Novi i stari oblici nasilja nad ženama: Izazovi društvenog reagovanja

Sesija posvećena doprinosu prof. dr Slobodanke Konstantinović Vilić istraživanju, edukaciji i zalaganju za promene vezano za nasilje nad ženama

Razvoj zakonodavnog okvira za zaštitu žena žrtava nasilja u Srbiji

Dr Sanja Čopić

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja i Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Cilj rada je kritički prikaz razvoja zakonodavnog okvira za zaštitu žena od nasilja u Srbiji i ocena njegove usklađenosti sa međunarodnim standardima i evropskim pravom. Uz to, rad ima za cilj da istakne doprinos prof. dr Slobodanke Konstantinović Vilić, redovne profesorke Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu u penziji i jedne od osnivačica Viktimološkog društva Srbije-VDS, zalaganjima za pravne reforme usmerene na zaštitu žena od nasilja. Zalaganja za pravnu zaštitu žena žrtava nasilja počela su tokom devedesetih godina XX veka, zahvaljujući aktivnostima ženskih grupa i feminističkih istraživačica. Krajem 1990tih Grupa za ženska prava Evropskog pokreta u Srbiji (kao preteča VDS) sačinila je prvi predlog izmena zakona u vezi sa nasiljem u porodici i silovanjem u braku. Iako bez uspeha, ovo zalaganje je doprinelo podizanju svesti državnih službenika i javnosti o nasilju nad ženama. Do prvih zakonodavnih reformi i stvaranja pravnog okvira za zaštitu žena žrtava nasilja, posebno nasilja u porodici, seksualnog nasilja i trgovine ljudima, dolazi tek nakon političkih promena 2000. godine. Ove zakonske reforme bile su inicirane i najvećim delom zasnovane na predlozima koje su sačinili eksperti i ekspertkinje VDS. Osnov reformi činio je predlog harmonizovane izmene niza zakona kako bi se osigurala krivičnopravna, građanskopravna i prekršajnopravna zaštita žena od različitih oblika rodno zasnovanog nasilja. Višegodišnja zalaganja rezultirala su prvim instrumentima pravne zaštite žena od nasilja: nasilje u porodici je predviđeno kao samostalno krivično delo, definisane su mere zaštite od nasilja u porodici, unapređena je pravna zaštita od seksualnog nasilja, inkriminisana je trgovina ljudima. Nakon prihvatanja kandidature Srbije za članstvo u EU, od 2010. razvija se strateški okvir za zaštitu žena od nasilja, usvajaju se protokoli za postupanje u slučaju nasilja nad ženama u porodici i partnerskim odnosima i drugi implementacioni instrumenti, što je postavilo osnov za efikasniju primenu zakonskih rešenja u praksi. Ratifikacija Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad

ženama i nasilja u porodici i otvaranje pregovora za pristupanje Srbije EU doprineli su daljem unapređenju pravne zaštite žena od nasilja. Inkriminisani su proganjanje, polno uznemiravanje, sakaćenje ženskog polnog organa, prinudno zaključenje braka. Usvojen je Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, koji ima za cilj da osigura efikasnu prevenciju nasilja u porodici i drugih vidova rodno zasnovanog nasilja i hitnu, adekvatnu i efikasnu zaštitu i podršku žrtvama kroz unapređivanje koordinacije i saradnje nadležnih službi. To bi trebalo da osigura integrisan, multisektorski i na ljudskim pravima zasnovan pristup prevenciji, procesuiranju i zaštiti žena žrtava nasilja. Time je u velikoj meri zaokružen proces razvoja zakonodavnog okvira za zaštitu žena od nasilja, koji je usklađen sa međunarodnim standardima i evropskim pravom. Međutim, ostaje da se prati primena zakonskih rešenja u praksi kako bi se dala ocena njihove efikasnosti i kako bi se na empirijskim nalazima zasnivala dalja zalaganja za unapređenje zaštite žena od nasilja.

Novi krivičnopravni odgovori Republike Srbije na nasilje nad ženama

Prof. dr Slađana Jovanović

Pravni fakultet, Univerzitet Union u Beogradu, Srbija

Republika Srbija je u okvirima (nedopustivo) čestih (i neretko populističkim zahtevima okrenutih) izmena i dopuna krivičnog zakonodavstva unapređivala i svoj odgovor na nasilje nad ženama, koji je i predmet ovog rada. Na prvom mestu, analizirana su nova krivična dela (sakaćenje ženskog polnog organa, proganjanje, prinudno zaključenje braka, polno uznemiravanje), zaoštavanje zakonodavne kaznene politike, kao i odlike Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, te veza između normativnih rešenja i postupanja u pravosudnoj praksi. Osnovni cilj je identifikovanje dobrih strana, ali i nedostatka koji postoje na normativnom planu, a zbog kojih se mogu očekivati i poteškoće u primeni novih rešenja, kao i ukazivanje na to da se izmenama pristupa najčešće sa obrazloženjem da su one neophodne zbog evropskih integracija, odnosno zbog harmonizacije sa pravom Evropske unije (pa i u sferi zaštite žena od nasilja, za šta je od posebne važnosti Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici), te su često formalne, deklarativne i nedovoljno dobro osmišljene.

Istraživanja prakse srpskih sudova u procesuiranju slučajeva nasilja u porodici: Metodološki pristupi i ostvareni rezultati

Prof. dr Nevena Petrušić

Pravni fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija

Doc. dr Natalija Žunić

Pravni fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija

Nasilje u porodici je društveni fenomen koji svojim dramatičnim obimom i dinamikom devastira ljudski i civilizacijski potencijal društva i "drma" njegovo moralno ustrojstvo. Iskustvo pokazuje da na planu prevencije i suzbijanja nasilja u porodici ključna uloga pripada pravosudnim institucijama, od kojih se očekuje da pruže efikasnu i delotvornu zaštitu žrtvama nasilja i spreče njegovo dalje ispoljavanje. Od ustanovljavanja sistema zaštite od nasilja u porodici u Republici Srbiji rad sudova bio je predmet nekoliko relevantnih empirijskih istraživanja, sprovedenih u okviru organizacija civilnog društva, koja su omogućila kontinuirano praćenje i kritičko sagledavanje sudske prakse. U ovom radu su prezentovani i analizirani podaci o sprovedenim istraživanjima prakse srpskih sudova u procesuiranju slučajeva nasilja u porodici. Komparativna analiza nalaza sprovedenih istraživanja oslikava promene i trendove u sudskoj praksi i razotkriva nivo primene standarda "potpune posvećenosti" ("due diligence") u radu sudova, kao najznačajnijih poluga pravnog sistema.

Nasilje nad ženama i nastava na visokoškolskim ustanovama u Srbiji

Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović

*Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i
Viktimološko društvo Srbije, Srbija*

Rad ima za cilj da predstavi razvoj i sadašnju situaciju u pogledu mesta koje tema nasilja nad ženama ima u nastavi na izabranim visokoškolskim ustanovama u Srbiji. U prvom delu rada je opisano kako je ova tema 1997. godine prvi put uključena u jedan udžbenik kriminologije, a zatim i u silabuse, najpre na Pravnom fakultetu Univerziteta u Nišu, a onda i na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju (FASPER) Univerziteta u Beogradu. Ukazano je na značaj saradnje autorke rada sa prof. dr Slobodankom Konstantinović-Vilić, na osobe i okolnosti koje su im pomogle da ostvare svoje ideje, kao i na dalji razvoj nastave o nasilju nad ženama na ovim fakultetima. U drugom delu rada dostignuti razvoj nastave o nasilju nad ženama na Pravnom fakultetu Univerziteta u Nišu i na FASPER sagledava se u širem kontekstu sadašnjeg stanja na sličnim fakultetima u Srbiji. Analizirana je vidljivost teme nasilja nad ženama u nastavi na fakultetima Univerziteta u Beogradu, Nišu i Novom Sadu. Analizom su, pored Pravnog fakulteta u Nišu i FASPER, obuhvaćeni i pravni fakulteti Univerziteta u Beogradu i Novom Sadu, kao i Studije specijalne edukacije i rehabilitacije na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu. Analiza se bazira na podacima iz silabusa koji su dostupni na internet stranicama fakulteta, a koji se odnose na sva tri nivoa

studija (osnovne, master i doktorske). Za potrebe ovog rada izvršena je kvalitativna analiza koja je obuhvatila sledeće podatke: naziv predmeta, cilj, ishode i sadržinu nastave, kao i literaturu koja se koristi. Rezultati analize pokazali su da je tema nasilja nad ženama prisutna na većini (4) fakulteta koji su obuhvaćeni, pri čemu postoji neujednačenost u bavljenju različitim oblicima nasilja. Najzastupljenije je bavljenje nasiljem u porodici, dok su seksualno nasilje i trgovina ljudima (ženama) nešto manje zastupljeni. Na nekim fakultetima postoje i posebni predmeti posvećeni temama nasilja u porodici i trgovine ljudima. Drugi oblici nasilja, poput proganjanja, genitalnog sakaćenja, nasilja na radnom mestu, nasilja u ratu, ili nasilja nad ženama u širem smislu, u silabusima su vidljivi u manjoj meri, odnosno samo na pojedinim fakultetima. Može se pretpostaviti da se njima u nastavi poklanja manja pažnja ili se uopšte ne proučavaju. Tema nasilja nad ženama najprisutnija je na osnovnim studijama, dok je nešto manje zastupljena na master i u vrlo maloj meri na doktorskim studijama. Na osnovu rezultata analize zaključuje se da je danas situacija, u pogledu uključenosti teme nasilja nad ženama, bolja nego pre 20 godina. Međutim, neophodna je šira i produbljenija analiza kako bi se dala pouzdana ocena o tome da li je edukacija o nasilju nad ženama koju budući stručnjaci u Srbiji dobijaju na fakultetima adekvatna potrebama odgovarajućeg reagovanja društva u smislu njegovog suzbijanja, prevencije i zaštite žrtava.

Nasilje prema ženama zloupotrebom dece: Izazovi u procenama i intervencijama

Dr Tanja Ignjatović

Autonomni ženski centar, Srbija

Predmet ovog rada je nasilje koje se vrši prema ženama zloupotrebom dece u periodu separacije i nakon razvoda/razdvajanja partnera. Napuštanje nasilnog partnera može da predstavlja faktor rizika za nastavljanje ili pojavu nasilja, čiji primarni motiv predstavlja težnja partnera da održi kontrolu nad partnerkom. Stručnjaci mogu opažati prethodno i aktuelno nasilje kao problem odnosa koji je završen, ili smatrati da ga žene navode, čak precenjaju, jer su emocionalno povređene ili žele da ostvare prednost na sudu. Uzrok nasilja se pogrešno razume, kao odgovor na stresnu situaciju razvoda, iz besa i uskraćenosti muškarca zbog razdvajanja, kao prolazni „incident“, ili kao međusobno nasilje partnera. Zloupotreba dece koja se dešava u periodu separacije i nakon razvoda roditelja, iako joj primarni motiv nije zlostavljanje dece, predstavlja čest način da se partnerka kontroliše, prinudi, zastraši, povredi i zlostavlja. Učestalo preklapanje nasilja prema ženi i nasilja prema deci, retko se registruje, pogrešno tumači i ne poklanja mu se dovoljna pažnja. Cilj našeg istraživanja, koje ima eksplorativni karakter, je sagledavanje stanja i postupanja stručnjaka u

kontekstu opisanog problema. Primenjen je kvalitativni pristup, odnosno tematska analiza dve grupe sudskih predmeta. U 25 sudskih predmeta u kojima je podneta tužba za mere zaštite od nasilja u porodici nakon razvoda, odnosno prestanka vanbračne zajednice, gde su postupci poveravanja dece bili završeni, pojavljuju se dva tipa situacija, sa nekoliko varijacija. U prvom je nasilje postojalo u braku/zajednici, a nastavilo se i po razvodu/razdvajanju partnera, dok je u drugom nasilje bilo pretežno povezano sa kontekstom održavanja ličnih odnosa deteta i roditelja kojem ono nije povereno. U analizi 31 sudskog predmeta u kojima su istovremeno pokrenute parnice za razvod braka, regulisanje poveravanja i izdržavanja deteta i parnice za zaštitu od nasilja u porodici, izdvajaju se dve forme zloupotrebe dece: sklonost oca da koristi decu protiv majke i pretnje partnerki u vezi sa decom. Obe pokazuju povezanost sa taktikama kontrole partnerke i sa tendencijom eskaliranja nasilja kada žena pokrene razvod ili kada nakon razvoda započne novu partnersku vezu. To potvrđuje da je zloupotreba dece primarno usmerena protiv žena i njihove autonomije. Stručne procene i sudske odluke u vezi sa privremenim merama za poveravanje deteta i zaštitu od nasilja, modelom održavanja odnosa deteta sa roditeljem kojem nije povereno i preuzimanjem deteta, ne odgovaraju uočenim tendencijama nastavljanja i povećanja nasilja prema ženi, zloupotrebe deteta u tim okolnostima i bezbednosnim rizicima.

Plenarna sesija 3: Izazovi podrške žrtvama

Izazovi za službe za podršku žrtvama

Prof. dr Chadley James

Fakultet društvenih nauka, Odeljenje za kriminologiju, California State Univerzitet, Sjedinjene Američke Države

Organizacije za pomoć žrtvama pružaju širok spektar usluga osmišljenih da pomognu žrtvama kriminaliteta od momenta izvršenja dela, pa sve do okončanja postupka, ali i posle toga (Young i Stein, 2004). Usluge za žrtve uključuju intervencije u krizi, porodično savetovanje, edukaciju, stručno osposobljavanje, pravnu pomoć i pomoć oko zahteva za naknadu štete (Dussich, 2015; Kuhn i Laird, 2014). Dostupnost i vrste usluga za žrtve i njihove porodice dramatično su porasle tokom poslednjih 40 godina. Dostupnost javnog finansiranja omogućila je mnogim privatnim i neprofitnim organizacijama da razvijaju i prošire svoje usluge, podstičući ujedno lokalne i državne organe u Sjedinjenim Američkim Državama da osiguraju održivost jedinica za podršku žrtvama kriminaliteta (Danis, 2003; Dussich, 2015). Države su čak donele zakone koji zahtevaju od policije i tužilaštava da imenuju koordinatore za podršku žrtvama kriminaliteta. Kako se ova oblast razvijala i kako su pitanja

prava žrtava i službi za žrtve zakonski regulisana i prihvaćena u sistemu krivičnog pravosuđa, tako je i oblast podrške žrtvama uznapredovala u smislu očekivanja, standarda i obuke (Bostaph i Thronkike, 2017). Pomoć žrtvama opisana je kao „punopravno polje za zagovaranje i pružanje usluga, posvećeno izlaženju u susret fizičkim, finansijskim i psihološkim potrebama žrtava i njihovih porodica“ (OVC, 1998). Prema Underwood-u (2003) ovaj opis predstavlja misiju pružanja podrške žrtvama kao profesije, koja nije ograničena na jednu grupu praktičara, jednu vrstu organizacije, jednu vrstu žrtava krivičnog dela ili jedan nivo usluge. Međutim, uprkos mnogim naprecima u vezi sa uslugama koje se pružaju žrtvama, mnogi izazovi u ovoj oblasti i dalje postoje. Ovaj rad ima za cilj da istakne izazove standardizacije, istraživanja zasnovanih na dokazima i finansiranja, koji dovode do napretka u ovoj oblasti i konačnog cilja a to je pomoć onima kojima je to najpotrebnije.

Komparativna analiza sistema podrške žrtvama u izabranim državama Balkana

Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija,

Dr Sanja Čopić

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Jasmina Nikolić

Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Bejan Šaćiri

Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Komparativno istraživanje sistema podrške žrtvama u izabranim državama Balkana sprovedeno je u okviru projekta pod nazivom *Podizanje svesti o pravima žrtava u Srbiji*, koji je, kao doprinos razvoju sistema podrške žrtvama u Srbiji, sproveo Multidonatorski poverenički fond za podršku sektoru pravde u Republici Srbiji u saradnji sa Viktimološkim društvom Srbije 2017/2018. Projekat je imao za cilj podizanje svesti žrtava i praktičara o pravima i postojećim uslugama za žrtve u Srbiji, kao i podsticanje dijaloga i umrežavanja postojećih aktera koji dolaze u kontakt sa žrtvama, što je važan korak u uspostavljanju sistema podrške za žrtve kriminaliteta i jačanja sistema upućivanja žrtava na usluge podrške. Ovaj rad ima za cilj da da kratak pregled projektnih aktivnosti i ostvarenih rezultata, kao i prikaz i analizu ključnih nalaza komparativne analize sistema podrške u izabranim državama Balkana. Komparativna analiza podrške žrtvama u izabranim državama Balkana pripremljena je u cilju utvrđivanja dobrih praksi i izazova sa kojima se susreću

vlasti u Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Makedoniji u procesu uspostavljanja sveobuhvatnog sistema podrške. Izabrane su države koje dele isto pravno nasleđe, imaju sličan sistem pravosuđa i dele slična iskustva vezana za razvoj podrške žrtvama. Podaci o organizaciji i načinu funkcionisanja podrške žrtvama u izabranim državama prikupljeni su na dva načina: kvalitativnom analizom normativnog okvira i analitičkih dokumenata o sistemu podrške žrtvama i putem empirijskog istraživanja primenom ankete, koje je obuhvatilo 127 pružalaca podrške žrtvama u izabranim zemljama. Okvir za analizu podataka do kojih se došlo bile su odredbe Direktive EU o uspostavljanju minimalnih standarda o pravima, podršci i zaštiti žrtava kriminaliteta. Fokus analize je na četiri ključna pitanja: definisanje pojma „žrtva“ u krivičnom zakonodavstvu; definisanje prava žrtve u krivičnom zakonodavstvu; pravo žrtve na informisanje o svojim pravima i dostupnim oblicima pomoći, podrške i zaštite, i pravo na besplatan pristup službama za žrtve pre, tokom i nakon krivičnog postupka. Zaključci istraživanja, kao i rezultati ostalih projektnih aktivnosti, poslužili su kao osnov za razvijanje preporuka za unapređenje prava žrtava i izgradnju nacionalnog sistema podrške žrtvama u Srbiji, imajući pri tome u vidu iskustva i primere dobre prakse iz država u okruženju. U uvodnom delu rada će biti dat kratak pregled projektnih aktivnosti i ostvarenih rezultata. Glavni deo rada će se odnositi na prikaz i analizu podataka komparativnog istraživanja sistema podrške u izabranim državama Balkana. U zaključnom delu će se predstaviti preporuke za dalji rad na izgradnji i jačanju sistema podrške za žrtve kriminaliteta u Srbiji.

Žrtve u saobraćaju i njihove potrebe

Joke Castelein

Organizacija Rondpunt, Berchem, Belgija

Muriël Booms

Institut za kriminologiju, Univerzitet u Leuvenu, Belgija

Uprkos činjenici da se saobraćajne nesreće događaju svakodnevno, njihove žrtve se često doživljavaju kao kolateralna šteta načina na koji želimo da živimo i održavamo naše nivoe pokretljivosti. Kao posledica toga, društvo u celini, ali i profesionalci, ne prilaze žrtvama saobraćajnih nesreća na odgovarajuć način. Ne uzimajući u obzir uticaj saobraćajne nesreće na život žrtava, profesionalci ih često ne informišu i ne upućuju na odgovarajuće službe za podršku. To može da prouzrokuje dodatno povređivanje i čak dovede do sekundarne viktimizacije. Drugim rečima, pošto žrtve saobraćajnih nesreća često nisu prepoznate kao "žrtve", postoji rizik da one ne znaju svoja prava i da uopšte ne dobiju podršku. Stoga se organizacija Rondpunt, zajedno sa Univerzitetom u Leuvenu (Institut za kriminologiju u Leuvenu) i organizacijom Moderator (Služba za primenu

restorativnih pristupa u Belgiji), zalaže za to da se više pažnje posveti ovim žrtvama i poboljša dostupnost podrške za njih. U okviru projekta „Žrtve saobraćajnih delikata”, koji je finansiran od strane Evropske unije, a koji je započeo u martu 2017. godine, organizovali smo treninge o specifičnim potrebama žrtava saobraćajnih nesreća i kako se one mogu ostvariti kroz interdisciplinarnu saradnju službi za podršku žrtvama i drugih službi. U okviru projekta posebna pažnja posvećena je potrebama žrtava i značaju primene restorativne pravde u slučajevima saobraćajnih nesreća. U ovom radu želimo da predstavimo nalaze u vezi sa specifičnim potrebama ove ciljne grupe, koji će biti praćeni participativnim video zapisom koji je napravila žrtva saobraćajne nesreće. Nakon toga, želeli bismo da razgovaramo o nekim dobrim praksama, kao i o brošurama i priručniku o interdisciplinarnoj saradnji i praksi restorativne pravde, koji smo razvili.

Plenarna sesija 4: Nevidljive žrtve

Medijsko izveštavanje o suicidu u Srbiji i viktimizacija porodica nastradalih

Dr Mirjana Dokmanović

Institut društvenih nauka, Srbija

Predmet rada je izveštavanje dnevne i periodične štampe u Srbiji o slučajevima samoubistava. Cilj rada je da ukaže na potrebu poštovanja etičkih standarda novinarstva kako bi se sprečila stigmatizacija nastradalih i viktimizacija njihovih porodica i drugih bliskih lica. Metodologija uključuje istraživanje o izveštavanju deset nacionalnih dnevnih i periodičnih medija o slučajevima samoubistava i pokušaja samoubistava u periodu od 1. januara do 30. septembra 2018. godine. Za analizu su odabrani tekstovi i fotografije objavljeni na veb-sajtovima ovih medija zbog njihove pristupačnosti, naročito deci i maloletnicima. Rezultati istraživanja pokazuju da mediji često senzacionalistički izveštavaju o ovim tragičnim događajima koristeći neprimerene i uznemiravajuće fotografije i kršeći obavezu zaštite privatnosti i identiteta nastradalih. Norme profesionalnog postupanja novinara se često krše čak i u slučajevima samoubistava i pokušaja samoubistava dece i maloletnika. Upotrebom neimenovanih izvora informacija raspiruju se spekulacije i prenose nedovoljno proverljivi stavovi koji dovode do viktimizacije porodice nastradalih i uvećavanja njihovih patnji. Tome doprinosi i zloupotreba emocija ili nedovoljne sposobnosti rasuđivanja lica pogođenih tragičnim događajem. Analiza komentara čitalaca na tekstove o samoubistvima ukazuje da se neprimerenim izveštavanjem raspiruju predrasude i negativni stavovi prema porodicama nastradalih. U radu se daje i pregled reagovanja Saveta za štampu

na pritužbe o senzacionalističkom izveštavanju u slučajevima samoubistava. Rad se završava preporukama za izveštavanje medija o suicidu uz naglašavanje obaveze poštovanja etičkih standarda profesionalnog postupanja medijskih poslenika, kao i poštovanja ljudskog dostojanstva, privatnosti i patnje porodice nastradalih. Pored toga, novinari su dužni da prepoznaju rizike i osetljivost ove tematike i da izveštavaju na način koji ne vodi do tzv. Verterovog sindroma, odnosno do oponašanja samoubistava. Istraživanje američkog sociologa Dejvida Filipisa iz Univerziteta Kalifornije od 1974. godine je potvrdilo da postoji veza između načina novinskog izveštavanja o samoubistvu i njegove učestalosti u određenoj sredini. Imajući u vidu visoku stopu suicida u Srbiji, mediji moraju postati svesni svoje odgovornosti i uticaja kojeg imaju na javnost, a naročito na decu, maloletnike i suicidalno predisponirane osobe. Navode se i primeri iz prakse koji ukazuju da adekvatni pristup medija ovoj tematici može doprineti prevenciji suicidalnog ponašanja.

Elektronsko zlostavljanje (cyberbullying) u Sjedinjenim Američkim Državama: Noviji oblik viktimizacije

Prof. dr Kimberly McCabe

Odeljenje za kriminologiju, Lynchburg Univerzitet, Sjedinjene Američke Države

U Sjedinjenim Američkim Državama su u periodu od šest meseci, od decembra 2016. do juna 2017. godine, zabeležena najmanje dva slučaja u kojima su deca/tinejdžeri izvršili samoubistvo nakon viktimizacije elektronskim nasiljem. Nažalost, ovakve tragedije nisu izuzetak. U današnje vreme, slučajevi elektronskog nasilja i samoubistava postaju sve češći jer elektronsko zlostavljanje utiče na mlade na načine koje većina odraslih nikada nije mogla ni da zamisli. Istraživački centar za elektronsko nasilje sugeriše da su svi oblici maltretiranja značajno povezani sa povećanjem suicidalnih ideja; međutim, gotovo je dvostruko veća verovatnoća da će mladi, žrtve elektronskog nasilja pokušati samoubistvo nego mladi koji nisu doživeli elektronsko nasilje. Istorijski posmatrano, roditelji su bili zabrinuti zbog opijanja, nezaštićenih seksualnih odnosa i drugih rizičnih aktivnosti koji su mogli dovesti do fizičkih povreda ili čak zadesne smrti njihove dece. Danas, u svetu savremenih tehnologija i „sajber prostora,, te brige roditelja su proširene tako da uključuju i nasilje, zastrašivanje i viktimizaciju putem online zajednice. Termin „bullying“ (zlostavljanje) je korišćen kako bi obuhvatio širok spektar ponašanja prema drugima, uključujući maltretiranje, zadirivanje, fizičke i seksualne napade. Elektronsko zlostavljanje (cyberbullying), kao još jedan oblik zlostavljanja, predstavlja korišćenje savremenih tehnologija (najčešće od strane tinejdžera ili dece školskog uzrasta), kao što su mobilni telefon, računar, poruke i/ili društvene mreže, da se neko zlostavlja, da mu se pretili ili da se zastrašuje. Ova

nova vrsta viktimizacije predstavlja glavnu brigu za roditelje, nastavnike i krivično pravosuđe u pogledu planova za zaštitu žrtava i njihovu podršku. U radu se ispituju istorijski slučajevi zlostavljanja i noviji slučajevi elektronskog zlostavljanja u Sjedinjenim Američkim Država, i to u nastojanju da se preispita koncept viktimizacije. Pored toga, razmatraju se pravni odgovori na zlostavljanje i elektronsko zlostavljanje, kao i brojni izazovi za istražitelje i tužioce.

Prava i položaj dece žrtava kaznenih dela u makedonskom Zakonu o pravdi za decu

Prof. dr Oliver Bačanović

Fakultet bezbednosti-Skoplje, Univerzitet "Sv. Kliment Ohridski" Bitola, Makedonija

Doc. dr Nataša Peovska

Fakultet bezbednosti-Skoplje, Univerzitet "Sv. Kliment Ohridski" Bitola, Makedonija

Zakon o pravdi za decu („Služben vesnik na Republika Makedonija“ br. 148/2013) je drugi po redu poseban zakon u makedonskom kaznenom zakonodavstvu kojim se reguliše pitanje položaja dece žrtava kažnjivih dela (krivična dela i prekršaji). Ovim zakonom u stvari se menja i dopunjava prethodni, odnosno prvi poseban zakon iz ove oblasti: Zakon o maloletničkoj pravdi („Služben vesnik na Republika Makeodnija“ br. 87/2007, 103/2008, 161/2008, 145/2010). Naime, osnovni koncept prvog zakona u suštini se nije promenio novim zakonom već je izvršeno njegovo menjanje i dopunjavanje na osnovu sagledanih nedorečenosti i neusklađenosti sa osnovnim zakonima iz krivičnopravne oblasti (Krivičnim zakonikom i Zakonom o krivičnom postupku), daljoj usaglašenosti sa međunarodnim aktima i dokumentima koji se odnose na decu kao učinioce i žrtve, kao i sagledanih poteškoća u implementaciji nekih odredaba prethodnog zakona u praksi i dr. Predmet ovog rada su prava dece žrtava kaznenih dela i ukupan položaj ove kategorije lica koji su saglasno odredbama ovog zakona dobili ravnopravni tretman i mesto u ovom kompleksnom zakonu u odnosu na decu izvršioce. Pri tome ne samo što će se ukazati na novine i pozitivne strane koje sadrže rešenja ovog zakona, već će se napraviti pokušaj da se da kritički osvrt na ove odredbe. Cilj ovog rada je da sagleda položaj dece žrtava kaznenih dela saglasno Zakonu o pravdi za decu i ukaže na poteškoće i probleme u vezi sa implementacijom odredaba koje se odnose na ovu kategoriju dece. Krajni zaključak koji proizlazi iz naše analize jeste da je najveći problem ovog zakona u delu koji se odnosi na decu žrtve jeste problem njegove dosledne implementacije. U tome svoj doprinos u manjoj ili većoj meri, daju svi subjekti koji su uključeni u ovaj proces, polazeći od

Centra za socijalni rad, policije, tužilaštva, sudova, advokata, pa završavajući sa nevladinim organizacijama. Napominjemo da su do ovog zaključka autori došli na osnovu sekundarnih izvora podataka (izveštaja, analiza, informacija, komentara i sl. kako navedenih organa, tako i Narodnog pravobranioca, nacionalnih koordinacionih tela koja se bave ovom problematikom, odgovarajućih međunarodnih organizacija, pre svega UNICEF-a, učešća, sprovođenja ili organiziranja obuka, radionica, okruglih stolova, konferencija iz ove oblasti, kao i formalnih i neformalnih kontakata i razgovora vođenih sa predstavnicima navedenih subjekata).

Viktimizacija i zaštita ličnih podataka u Južnoj Koreji

Dr Chang-Moo Lee

Chung-Ang Univerzitet, Seul, Južna Koreja

Oblast zaštite ličnih podataka se menja sa razvojem informacionih i komunikacionih tehnologija. Nove industrije u domenu informacionih i komunikacionih tehnologija, poput velikih podataka (big data) i “internet of things” (IoT) tehnologije, pojavljuju se kao novi pokretači ekonomskog rasta u budućnosti. Javljaju se nove IT usluge poput prenosivih uređaja, pametnih televizora i “pametnih” vozila, dok je era IoT i velikih podataka u potpunom zamahu. Očekuje se da razvoj ovih tehnologija značajno promeni paradigmu naših života kroz industriju. Naročito IoT okruženje, u kome su sve stvari i ljudi povezani sa internetom, eliminiše vremensko i prostorno ograničenje u svakodnevnom životu, a pojedinci mogu uživati u uslugama koje su prilagođene njima. Dok je razvoj informacionih i komunikacionih tehnologija praktično i inteligentno promenio naše živote, količina prikupljenih i korišćenih informacija u realnom vremenu postala je ogromna i raznolika, a pojedinci su postali izloženi riziku od narušavanja privatnosti. Ne samo da je prikupljena i upotrebljena velika količina ličnih podataka, već su tu sadržane i osjetljive informacije o pojedincima, kao što su njihova lokacija, preferencije, informacije o fizičkim karakteristikama i ponašanju. Problem je u tome što se ove informacije i podaci mogu koristiti u kriminalne svrhe. Zapravo, šteta od curenja ličnih informacija se brzo povećava. Sajber viktimizacija postaje novi ozbiljan problem. U skladu sa takvim promenama u okruženju, „sigurno korišćenje ličnih podataka“ predstavlja jedno od najvažnijih pitanja u postizanju ravnoteže između korišćenja ličnih podataka i zaštite privatnosti. Dakle, ova studija ima za cilj da ispita stvarnu situaciju zloupotrebe ličnih podataka i da predloži efikasne mere za Južnu Koreju. Očekuje se da će ova studija pomoći u jačanju zaštite ličnih podataka u drugim zemaljama kroz prezentaciju iskustva i mera koje se primenjuju u Južnoj Koreji. Rad se zasniva na analizi podataka zvaničnih statističkih istraživanja.

TEMATSKE SESIJE

Tematska sesija 1: **Žrtve kriminaliteta: Zakonodavstvo, praksa i istraživanja**

Nasilje nad Romkinjama u porodici i partnerskim odnosima u Srbiji: Rezultati istraživanja

Dr Sanja Čopić

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Svetlana Ilić

BIBIJA-Romski ženski centar, Beograd, Srbija

Bejan Šaćiri

Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Rad ima za cilj da prikaže ključne rezultate projekta pod nazivom *Za aktivnu inkluziju i prava Romkinja na Zapadnom Balkanu II*, koji je realizovala organizacija BIBIJA-Romski ženski centar u saradnji sa CARE International Balkans. Projekat je imao za cilj unapređenje zaštite Romkinja kao žrtava nasilja u porodici i partnerskim odnosima i jačanje njihovih kapaciteta za ostvarivanje svojih prava na obrazovanje, zdravlje i život bez nasilja. Jedan deo projekta obuhvatio je realizaciju dva empirijska istraživanja nasilja nad Romkinjama u porodici i partnerskim odnosima, koja je sprovelo Viktimološko društvo Srbije. Prvo istraživanje je sprovedeno krajem 2017. i početkom 2018. sa ciljem dolaženja do saznanja o strukturi i karakteristikama nasilja nad Romkinjama u porodičnim i partnerskim odnosima, faktorima koji utiču na izloženost Romkinja nasilju i oblicima društvenog reagovanja na njega. Podaci su prikupljeni putem ispitivanja, i to primenom neposrednog (licem u lice) intervjua sa punoletnim Romkinjama koje su bile ili su još uvek žrtve nasilja u porodici i/ili partnerskim odnosima. Za prikupljanje podataka korišćena je kombinacija ankete o viktimizaciji i feminističke metodologije. Istraživanje je sprovedeno u romskim naseljima na teritoriji grada Beograda na uzorku od 250 punoletnih Romkinja. Podaci su obrađeni deskriptivnom statistikom, Hi-kvadrat testom i Pirsonovom korelacijom. Pored kvantitativne, urađena je i kvalitativna analiza odgovora na otvorena pitanja. Istraživanje je imalo akcioni karakter. Drugo istraživanje sprovedeno je tokom 2018. U pitanju je kvalitativno istraživanje koje je imalo za cilj dolaženje do podataka o tome kako funkcioniše sistem pružanja pomoći i podrške Romkinjama kao žrtvama nasilja u porodici u konkretnim slučajevima, ocenu funkcionisanja sistema u ovim slučajevima i osmišljavanje preporuka za njegovo unapređenje. Centralni deo metoda koji je primenjen bio je prikupljanje podataka o pojedinačnim slučajevima nasilja nad Romkinjama. Istraživanjem je obuhvaćeno šest slučajeva (tri u Beogradu i tri u Kruševcu). Podaci o ovim slučajevima su prikupljeni putem ispitivanja,

primenom intervjua sa predstavnicima policije, centra za socijalni rad i organizacija civilnog društva. Na taj način su za svaki pojedinačni slučaj dobijeni podaci od dve ili više organizacija i/ili institucija koje su bile uključene u pružanje pomoći. Urađena je kvalitativna analiza prikupljenih podataka. U uvodnom delu rada će biti date osnovne informacije o projektu i ukazaće se na postignute rezultate. Sledi kratak osvrt na metodologiju istraživanja, a potom prikaz i analiza ključnih nalaza. U zaključnom delu će se istaći preporuke za unapređenje zaštite Romkinja kao žrtava nasilja u porodici i partnerskim odnosima u Srbiji.

Istraživanje seksualne viktimizacije djece – Etička pitanja

Prof. dr Irma Kovčo Vukadin

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Odeljenje za kriminologiju, Univerzitet u Zagrebu, Hrvatska

Temeljni preduvjet u kreiranju učinkovitih politika i strategija prevencije seksualne viktimizacije djece je utvrđivanje opsega i dinamike seksualne viktimizacije djece. Sve je veći broj istraživanja seksualne viktimizacije djece koja donose izuzetno vrijedne spoznaje, no relativno su rijetki radovi i istraživanja koja se bave etičkim izazovima u ovom području. U istraživačkim radovima se u metodološkim dijelovima navode osnovni podaci o načinu prikupljanja podataka, no etička pitanja obično se iscrpljuju u konstataciji da je za provođenje istraživanja dobivena suglasnost nekog relevantnog etičkog povjerenstva. Razvijene su etičke smjernice za provođenje istraživanja s djecom (na nacionalnim razinama, međunarodnoj razini te u okviru konkretnih projekata) koje su utemeljene na UN konvenciji o pravima djece, kao i neke smjernice za istraživanje nasilja prema djeci. Te smjernice donose specifične izazove u području istraživanja seksualne viktimizacije djece, kako u kvantitativnom, tako i u kvalitativnom pristupu. Predmet ovog rada je analiza postojećih spoznaja u području ključnih etičkih pitanja u provođenju istraživanja seksualne viktimizacije djece. Pitanja koja se analiziraju su: 1. informirani pristanak na sudjelovanje u istraživanju, 2. najbolji interes djeteta (rizik, šteta i korist), 3. privatnost (anonimnost i povjerljivost podataka) i 4. plaćanje sudjelovanja u istraživanju. Posebna pozornost posvećena je analizi hrvatske prakse u ovom području. Cilj rada je potaknuti akademsku raspravu o ovoj važnoj temi.

Nametanje vaspitanja silom

Prof. dr Zoran Pavlović

Vaspitavanje deteta metodama koje u sebi sadrže elemente sile već i po važećim pravilima krivičnog i građanskog prava nije dozvoljeno i predstavlja zlostavljanje, bez obzira o kom obliku sile se radi: fizičkoj, psihičkoj, emotivnoj i svim drugim agresivnim ponašanjima. Kako bi se izdiferencirali oblici zaštite dece od zlostavljanja i zanemarivanja i detetu omogućila veća pravna sigurnost, važno je imati saznanja o vidovima zlostavljanja i zanemarivanja deteta, oblicima propuštanja vršenja određenih obaveza od strane roditelja ili staratelja i postojećoj društvenoj reakciji. Polazeći od toga, rad ima za cilj da predstavi rezultate istraživanja reagovanja nadležnih državnih organa (prekršajnog suda, organa starateljstva i tužilaštva) prema roditeljima i starateljima u slučaju krivičnog dela zapuštanje i zanemarivanje deteta i u slučaju izbegavanja zakonske obaveze pohađanja obaveznog oblika školovanja. Istraživanje je sprovedeno 2018. godine. Podaci su prikupljeni u četiri grada u Vojvodini: Novom Sadu, Subotici, Somboru i Zrenjaninu, na osnovu zvanične dokumentacije prekršajnih sudova i osnovnih javnih tužilaštava iz navedenih gradova, koja je pribavljena pomoću namenski konstruisanih upitnika. Na ovaj način posredno su pribavljeni i relevantni podaci koji se odnose na postupke centara za socijalni rad. Istraživanjem je obuhvaćen period 2015-2017. Istraživanjem se došlo do podataka o tome koliko je bilo reakcija organa starateljstva i tužilaštva prema roditeljima i starateljima za krivično delo zapuštanje i zanemarivanje deteta, kao i do podataka o tome koliko se postupaka vodilo prema roditeljima u slučaju izbegavanja zakonske obaveze pohađanja obaveznog oblika školovanja. Nalazi istraživanja su pokazali da se radi o malom broju slučajeva. Oko jedne petine predmeta su izvršili roditelji u saizvršilaštvu, a oštećeni i drugi roditelj vrlo retko podnose prijave nadležnim organima. Primena oportuniteta i/ili izricanje mera bezbednosti nije registrovano. Iako je kaznenopravna reakcija bila pravovremena, a većina optuženja završena osuđujućom odlukom suda, činjenica je da postojeća praksa nadležnih institucija do sada nije dala odgovarajuće rezultate. Postavlja se pitanje šta je uzrok nedovoljne zaštite principa najboljeg interesa deteta u konkretnim slučajevima: nedovoljna regulativa, neadekvatno reagovanje nadležnih ili oboje. Zdrava porodična sredina se prvenstveno treba štititi preventivnim merama, uz redefinisane uloge službi socijalne zaštite i sinergijskog delovanja sa organizacijama civilnog društva, umesto što se pogled upire u zakonodavca da uvodi nova ili menja postojeća krivična dela ili prekršaje.

Tematska sesija 2: Viktimizacija oružanim i elektronskim nasiljem i prevencija viktimizacije

Viktimizacija oružanim nasiljem u zemljama Jugoistočne Evrope

Prof. dr Slađana Đurić

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Ana Paraušić

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Uprkos tome što nekontrolisano širenje i zloupotreba vatrenog oružja predstavlja ozbiljnu pretnju bezbednosti građana i ima značajne humanitarne i ekonomske posledice, malo toga se znalo o obrascima rizika od napada vatrenim oružjem. U poslednjih nekoliko decenija, razvijeni su novi mehanizmi i istraživački alati koji doprinose boljem razumevanju obima i distribucije oružanog nasilja. Sistemi monitoringa oružanog nasilja predstavljaju jedan od mehanizama za sistematično prikupljanje i analizu podataka o incidentima oružanog nasilja. U radu ćemo predstaviti neke obrasce oružanog nasilja, kao i viktimizacije oružanim nasiljem za period od 2014. do 2018. godine, izvedenih iz metaanalize podataka baze Regionalna platforma za monitoring oružanog nasilja (*Regional Armed Violence Monitoring Platform*) u Jugoistočnoj Evropi. Našom analizom obuhvaćeni su incidenti oružanog nasilja koji se prikupljaju za teritoriju Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova* (ovaj naziv ne prejedicira status Kosova i Metohije i u skladu je sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti), Moldavije, Crne Gore, Srbije i Makedonije. Tako dobijeni nalazi, uz komparativno sagledavanje postojećih istraživačkih uopštavanja, omogućili su nam okvirni uvid u sledeći set pitanja: Kakvi su trendovi koji se odnose na obim oružanog nasilja i broj žrtava? Da li postoje razlike u geografskoj rasprostranjenosti oružanog nasilja i njegovih žrtava? Da li postoje rodne razlike kada je u pitanju broj žrtava i izvršilaca? Uopšteno se može zaključiti da je trend oružanog nasilja u regionu Jugoistočne Evrope u proteklih pet godina bio relativno stabilan. Najveći broj napada vatrenim oružjem zabeležen je 2014. godine, nakon čega se može uočiti izvestan trend opadanja. Zatim, 2017. godine iznova dolazi do uvećanja broja oružanih napada, dok prema analiziranim podacima, do ovog trenutka, možemo zaključiti da će 2018. biti možda i godina najintenzivnijeg oružanog nasilja u regionu. Slično se može utvrditi i za broj žrtava u oružanim napadima, koji korespondira sa brojem registrovanih incidenata. Naš sledeći nalaz upućuje na to da obrasci rizika od napada vatrenim oružjem variraju u različitim zemljama regiona. Najveći broj žrtava registrovan je u Srbiji i Bosni i Hercegovini, dok je daleko najmanje žrtava oružanog nasilja zabeleženo u Moldaviji. Trendovi

viktimizacije su se u odabranim zemljama menjali u toku perioda od pet godina, što zavisi i od broja registrovanih incidenata oružanog nasilja. Naredni set nalaza ukazuje na to da postoji značajan disparitet u odnosu na pol kada su u pitanju izvršioци i žrtve napada vatrenim oružjem. U većini slučajeva počinioci jesu osobe muškog pola. U proseku, 98 odsto izvršilaca predstavljaju muškarci. U registrovanim oružanim napadima žrtve su takođe u većini zabeleženih incidenata pripadnici muškog pola, prosečno u oko 75 odsto slučajeva. Ovaj trend je stabilan tokom svih pet godina za koje se podaci prikupljaju. Zahvaljujući sistemima monitoringa oružanog nasilja dostupni su podaci koji mogu biti osnova za planiranje programa intervencije i podrške žrtvama, kao i za evaluaciju različitih intervencija za prevenciju i redukciju oružanog nasilja.

Elektronsko nasilje među studentima Univerziteta u Beogradu: Karakteristike iskustva viktimizacije i nasilnog ponašanja

Mr Ljiljana Stevković

*Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i
Viktimološko društvo Srbije, Srbija*

Milica Popović

Srbija

Ubrzani tehnološki razvoj i sve veća upotreba sredstava informacione tehnologije od strane mladih doprinosi njihovom socijalnom razvoju, ali istovremeno nosi rizike viktimizacije različitim oblicima nasilnog ponašanja. Predmet rada je elektronsko nasilje među studentima Univerziteta u Beogradu. Rad ima za cilj predstavljanje rezultata istraživanja iskustva neposredne i posredne viktimizacije elektronskim nasiljem i vršenja elektronskog nasilnog ponašanja. Podaci su prikupljeni tokom septembra i oktobra 2018. godine, na slučajnom uzorku od 250 studenata Univerziteta u Beogradu, fakulteta grupacije društveno-humanističkih, medicinskih i prirodno-matematičkih nauka. Podaci su prikupljeni elektronskim putem i primenom tehnike papir-olovka, uz poštovanje načela anonimnosti ispitanika. Istraživački instrument koji je korišćen predstavlja kombinaciju ankete o viktimizaciji i ankete samoprijavlivanjem. Na samom početku rada dat je pregled metodologije istraživanja. Nakon toga će biti predstavljeni rezultati o prevalenci i karakteristikama iskustva viktimizacije i nasilnog ponašanja ispitanika u virtuelnom prostoru, sa posebnim osvrtom na rodno zasnovano nasilje. U zaključnom delu će biti istaknuti ključni zaključci, sa fokusom na sličnostima i razlikama u odnosu na rezultate dostupnih svetskih i istraživanja realizovanih u Srbiji, kao i mogućnostima podrške viktimiziranim studentima.

Pornografija iz osvete kao oblik sajber mizoginije

Dr Vida Vilić

Klinika za stomatologiju u Nišu, Srbija

Posebno značajno mesto među različitim oblicima zloupotrebe privatnosti putem interneta i društvenih mreža zauzima tzv. sajber mizoginija. Ona ukazuje na postojanje duboko ukorenjenih predrasuda prema ženama i obuhvata različite oblike rodno zasnovane mržnje, uznemiravanja i nasilja prema ženama, koji se dešavaju u virtuelnom (sajber) prostoru. Predmet rada je analiza pojavnih oblika sajber mizoginije, dok će posebna pažnja biti posvećena jednom od rasprostranjenih oblika sajber mizoginije – pornografiji iz osvete. Putem pornografije iz osvete u virtuelnom prostoru mizoginija se manifestuje javnim objavljivanjem intimnih fotografija, fotografija iz intimnog privatnog života ili seksualno eksplicitnih fotografija i video snimaka na internetu, bez znanja, saglasnosti i pristanka osobe koja je fotografisana, sa ciljem da se žrtva osramoti, ponizi, da joj se iz osvetničkih razloga nanese psihički bol i patnja. Anonimnost žrtve nije sačuvana, naprotiv, navodi se njen identitet i drugi značajni podaci kako bi se prepoznalo o kome se radi. Cilj rada je da se ukaže na ozbiljnost ove pojave koja se dešava u virtuelnom prostoru, koja predstavlja drastičnu povredu privatnosti i ostavlja vrlo teške posledice, kao i da se ispituju mogućnosti kriminalizacije i zaštite žrtava, u najvećem procentu osoba ženskog pola. Osnovne teme rada odnose se na određivanje pojma sajber mizoginije i pornografije iz osvete, objašnjenje najčešćih oblika ispoljavanja, načina viktimizacije, postojećih oblika zaštite od ovog oblika viktimizacije, kao i kriminalizacije pornografije iz osvete u svetu (Evropa i Sjedinjene Američke Države) i Srbiji.

Video nadzor-primena u cilju suzbijanja viktimizacije

Dr Milica Kovačević

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Predmet rada jeste razmatranje problema u vezi sa primenom modernih tehnologija u sprečavanju i suzbijanju ponašanja kojima se povređuju i ugrožavaju prava građana, imajući u vidu da se tokom nekoliko poslednjih decenija velika očekivanja polažu u mogućnosti ovih tehnologija u tom domenu. Tako je veoma popularno uverenje da se samim instaliranjem video kamera na strateški postavljenim mestima zastrašuju potencijalni prekršioc propisa, odnosno da se stvaraju preduslovi za lakše prikupljanje dokaza za buduće krivične i druge postupke, te da se time posredno poboljšava i položaj žrtava. Ipak, iskustva iz prakse ukazuju na to da se benefiti video nadzora

neretko nekritički glorifikuju i preuveličavaju, te će u tom smislu biti reči o rezultatima određenih inostranih istraživanja. Potom će uslediti analiza usklađenosti zakonskog okvira u ovoj oblasti, koji u Srbiji prevashodno tvore Zakon o zaštiti podataka o ličnosti i Zakon o privatnom obezbeđenju, sa Evropskim smernicama o video nadzoru. Cilj rada je da se primenom komparativnog, analitičko-sintetičkog i pravnodogmatskog metoda ukaže na prednosti i nedostatke primene video nadzora, te da se daju određene preporuke za izmenu regulative.

Tematska sesija 3: Viktimizacija i društvena reakcija

Uloga policije u sprečavanju maloletničke delinkvencije i ponovne viktimizacije dece u sukobu sa zakonom: Studija slučaja iz države Tamil Nadu

Oggu Sreekanth

IDC-Herzliya, Izrael

Indija, kao potpisnica Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima deteta (UNCRC), ima jake razloge za ažuriranje i unapređivanje uslova prevencije maloletničke delinkvencije u Indiji. Prvi koji su u kontaktu sa decom koja su u sukobu sa zakonom su policijske snage, a zakon koji se bavi decom u sukobu sa zakonom je Zakon o maloletničkom pravosuđu (Nega i zaštita dece) iz 2015. Indija se suočava sa mnogim društvenim izazovima kao što su siromaštvo, nepotpune porodice, odsutni roditelji, nedostatak sanitarnih uslova, prenaseljenost, neuhranjenost i slično; sve ovo pretilo da „gurne“ mlade u kriminalitet ako se ne interveniše u ranim fazama. Rana intervencija je najbolje rešenje, jer su deca osnova na kojoj će se graditi dinamična i živa budućnost nacije. „Maloletni prestupnik nije svestan svoje poremećene ličnosti; kao što inteligentni čovek nije svestan svoje inteligencije ili introvert svoje introverzije“ - F. Skinner. Studija slučaja je sprovedena na uzorku od oko 450 dece koja su iz društveno siromašnih i depriviranih sredina u gradu Čenaj (Chennai) u Indiji. Gradska policija u Čenaju pomogla je da se lociraju ova deca i pošalju u školu; ona je imala glavnu ulogu u ranoj intervenciji kao prevenciji maloletničke delinkvencije. Naime, problem se pojavio kada su tri maloletnika stara 17 godina ubijena u sukobima vezanim za trgovinu narkoticima. Gradska policija je bila u šoku i preduzela je hitne korake, tako da je oko 400 dece koja su bila deo toga spašeno. Ovaj rad se bavi pitanjima i izazovima u vezi sa maloletničkom delinkvencijom i daje nekoliko smernica u vezi sa ulogom policije u prevenciji maloletničke delinkvencije i ponovnoj viktimizaciji dece koja su u sukobu sa zakonom.

Romkinje u zatvoru u Španiji: Kvalitativna studija u Malagi

Maria Izco Rincon

Andaluzijski interuniverzitetski institut za kriminologiju, Univerzitet u Malagi, Španija

Prema istraživanju o Romkinjama i kaznenom sistemu u Španiji, koje je sprovedeno 2001. godine, 25% zatvorenica u španskim zatvorima su Romkinje, što govori o njihovoj prezastupljenosti u poređenju sa ukupnim brojem stanovnika romske nacionalnosti u Španiji. Ova prezastupljenost u zatvorima jedne od najugroženijih i najdiskriminisanijih grupa u španskom društvu ukazuje na ozbiljan socijalni neuspeh na koga treba obratiti pažnju. Kao vrlo mlada, Romkinja dobija porodične obaveze, usvajajući rodnu ulogu koja je kreirana kao posledica njene uloge majke i supruge. Ipak, Romkinja ne samo da obavlja svoj posao unutar privatne sfere, već ima i odgovornost vezanu za zadovoljavanje ekonomskih potreba porodice, i u obavezi je da radi izvan porodičnog okruženja. Iz tog razloga, odlazak u zatvor uzrokuje ozbiljne poteškoće za porodično jezgro kome pripada, jer to podrazumeva da nisu zadovoljene porodične i ekonomske potrebe porodice. Kvalitativno istraživanje, čiji nalazi se iznose u ovom radu, zasnovano je na dubinskim intervjuima sa šest Romkinja koje su se nalazile u Kaznenom zavodu Malaga u Andaluziji u Španiji, a koji su vođeni 2016. godine. Cilj istraživanja bio je da se kroz svedočenje žena dođe do saznanja o njihovoj kriminalnoj istoriji, ličnoj situaciji i radnom odnosu pre dolaska u zatvor, da se dođe do saznanja o njihovom mišljenju o situaciji u kojoj se nalaze tokom boravka u zatvoru: mogućnostima pristupu plaćenom poslu, odnosima uspostavljenim sa ostalim zatvorenicama, tretmanu od strane zatvorskog osoblja i očekivanjima nakon izlaska na slobodu. Važno je napomenuti da ovi intervjui pokazuju blisku vezu između roda/pola, kriminaliteta i viktimizacije. Ovaj zaključak proizilazi iz brojnih slučajeva u kojima su žene odgovarale za krivično delo i bile kažnjene kako bi zaštitile člana porodice. Na primer, slučaj žene koja je, nesvesna kriminalnih aktivnosti supruga, bila upletena u krivični slučaj zbog dela u kome nije ni učestvovala.

Korelacija između individualne krivične odgovornosti i reparacije za žrtve u Međunarodnom krivičnom sudu

Donatella Aita

Deusto Univerzitet u Bilbau, Španija

Rad se bavi uticajem krivične odgovornosti na restorativnu dimenziju u sudskoj praksi Međunarodnog krivičnog suda, kao pitanja koje ponovo postaje interesantno, i to u kontekstu nedavnih doprinosa koje su u vezi sa tim dali

predmeti *Katanga*, *Al Mahdi* i *Lubanga*. U prvom delu rada dat je opšti okvir o postojanju različitih nivoa krivične odgovornosti prema Statutima i praksi Međunarodnih krivičnih tribunala. Hijerarhija sistema krivične odgovornosti omogućava odmeravanje kazne u zavisnosti od konkretnog doprinosa optuženog izvršenju krivičnog dela, s obzirom da ona podrazumeva kategorizaciju različitih oblika učešća u izvršenju krivičnog dela, kao izvršioca ili saučesnika. U tom smislu praksa *ad hoc* tribunala je bila opreznija. Međunarodni krivični sud je pokazao veću osetljivost u utvrđivanju stepena krivične odgovornosti i podstakao je dalekosežnija razmišljanja o odnosu između oblika učešća u izvršenju krivičnog dela i odgovornosti za naknadu štete žrtvama shodno principu srazmernosti. U tu svrhu neophodno je analizirati najvažnije dogmatske i praktične prekretnice za uspostavljanje principa srazmernosti kazne u odnosu na različite oblike krivične odgovornosti. U tom cilju, ispituje se nedavna praksa Međunarodnog krivičnog suda, koja se posebno bavi ovim problemom. U tom kontekstu, pionirski je slučaj *Lubanga* (2012) u kome je sadržan princip korelacije između krivične i građanske odgovornosti. Kriterijum je, međutim, na kraju izmenjen u žalbama za naknadu štete u slučaju *Katanga* (2018) pokazujući osnovni nedostatak konceptualne razrade. Zatim se predlaže tumačenje Rimskog statuta kako bi se pronašao pravni osnov konzistentnosti između krivične i građanske odgovornosti. U zaključnom delu rada ukazuje se na posledice postojanja ove korelacije na naknadu štete žrtvama pred Međunarodnim krivičnim sudom i na neophodnost utvrđivanja veze između krivične odgovornosti i naknade štete žrtvama. Ovo ukazuje na suštinsku prirodu problema u sadašnjem radu Međunarodnog krivičnog suda i potrebu za korektivnim pristupom.

Testiranje nove tehnike u merenju policijskog učinka u slučajevima viktimizacije

Kjell Elefalk

Međunarodni menadžer i policijski konsultant, Kompanija Trygghet and Management, Švedska

Cilj ovog rada je da prikaže jedan novi mogući pristup zadacima koji se odnose na merenje postupanja policije u slučajevima viktimizacije, kao i procenu postupanja prilikom hitnih poziva. Ovaj inovativni pristup se u potpunosti oslanja na lična iskustva žrtava i ljudi koji su upućivali hitne pozive u Švedskoj. Koncept perspektive građana i njihovog zadovoljstva radom policije, koji se obično koriste u strateškim dokumentima i planovima rada, mora biti konkretizovan i merljiv. Konkretno, koncept građanske perspektive može se praktično operacionalizovati preko dve merljive komponente: 1. Kada je krivično delo izvršeno i prijavljeno, zadovoljstvo tužioca istragom policije treba

meriti Indeksom zadovoljstva korisnika; 2. Kada je policija obavještena o krivičnom delu, stalnom uznemiravanju ili drugim problemima, zadovoljstvo onih koji takav događaj prijave policiji odgovorom policije treba meriti Indeksom zadovoljstva korisnika. Indeks zadovoljstva korisnika ili EPSI Rating, kako je njegovo trenutno međunarodno ime, važna je naučna metodologija za ocenu nivoa zadovoljstva korisnika konkretnom aktivnošću i primenjena je u preko 3000 međunarodnih studija koje potkrepljuju tu ocenu. U potpunosti se zasniva na procenama uključenih strana, na osnovu njihovog ličnog iskustva i shodno tome, na policijskim radnjama koje su preduzete. Ovaj model takođe ukazuje na ambiciju da produkuje izjave o uzročnoj vezi između simultanih tehnika procene. Model se može koristiti za poređenje tokom vremena između različitih policijskih jedinica, različitih geografskih područja ili društvenih grupa i za poređenja na međunarodnom nivou. Bilo je puno pokušaja da se ispita zadovoljstvo žrtava kriminaliteta radom policije. Upotreba Indeksa zadovoljstva korisnika u Švedskoj je posebno zanimljiva kao vrlo retko korišteni alternativni model. Postojeći rezultati pokazuju visoku stopu zadovoljstva radom policije u slučajevima provale u kuću, otimanja ručne tašne i krađe automobila. Međutim, veoma je nizak stepen zadovoljstva žrtava postupanjem u slučajevima napada od strane nepoznatog napadača i prilikom prijavljivanja krivičnog dela silovanja. Jedan od glavnih problema bila je niska ocena vezana za postupanje po krivičnim prijavama. Još jedan zaključak je da žene pokazuju više zadovoljstva radom policije na istraživanju slučaja nego muškarci. Aktivnosti pojedinih jedinica, kao što su jedinice granične policije i odeljenje za izdavanje pasoša održale su veoma visok standard u radu. Tokom poslednjih deset godina ispitivano je i zadovoljstvo ljudi koji su uputili hitne pozive policiji u Švedskoj. Rezultati iz ranijih godina ukazivali su na nisko zadovoljstvo, posebno kod najmanje prioriternih poziva upućenih policijskoj stanici. Bilo je takođe značajnih lokalnih razlika koje su ranije bile nepoznate. Zahvaljujući analizi rezultata zadovoljstva korisnika načinjen je veliki broj uspešnih prilagođavanja kada su u pitanju aktivnosti opštih policijskih patrola.

Tematska sesija 4: Različiti vidovi viktimizacije: Teorija i praksa

Viktimizacija kojoj su izloženi muškarci koji imaju seks sa muškarcima (MSM) u Bosni i Hercegovini: Rezultati kvalitativnog istraživanja pomoću dubinskog intervjua

Dr Stela Stojisavljević

Institut za javno zdravstvo Republike Srpske, Bosna i Hercegovina

Dr Bojana Matejić

Institut za socijalnu medicinu, Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Prof. dr Bosiljka Đikanović

Institut za socijalnu medicinu, Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija

U mnogim zemljama širom sveta gej muškarci su izloženi viktimizaciji, uglavnom usled prisustva strukturalnih faktora kao što su diskriminacija i stigma, a koji olakšavaju ispoljavanje različitih oblika interpersonalnog nasilja prema njima. Takva negativna iskustva oni mogu doživeti u svim okruženjima u kojima funkcionišu: u svojoj primarnoj porodici, u zajednici, na radnom mestu, pa čak i u institucijama u kojima traže pomoć u vezi sa zdravljem. Bosna i Hercegovina (BiH) je zemlja koja se nalazi u jugoistočnoj Evropi, ali koja još uvek nije članica Evropske unije. Iako postoji zakon koji zabranjuje diskriminaciju zasnovanu na seksualnoj orijentaciji i rodnom identitetu, ona se nedovoljno primenjuje u praksi, a percepcija gej populacije u društvu je veoma negativna. Cilj ove studije bio je da se istraži prisustvo različitih oblika viktimizacije koje je ova populacija mogla da doživi u BiH, i koji imaju ogroman uticaj na zdravlje, blagostanje i sveobuhvatno socijalno funkcionisanje gej muškaraca. Kvalitativna studija u obliku dubinskih intervjuua, u kojoj je učestvovalo 12 gej muškaraca iz BiH, sprovedena je tokom jula i avgusta 2015. godine. Podaci su analizirani pomoću kvalitativne analize sadržaja - direktni pristup, a glavne teme i kategorije su identifikovane kroz iterativni proces iščitavanja transkripta od strane sva tri člana istraživačkog tima koji su postigli konsenzus u kodiranju i tumačenju sadržaja. Doslovno svi ispitanici su saopštili da se osećaju nejednako i diskriminisano, opisujući brojne predrasude i stereotipe koje su doživjeli u društvu, uključujući i iskustva brutalnog nasilja u sopstvenoj porodici, kao rezultat njihove seksualne orijentacije. Biti neprihvaćen u zajednici zbog onoga što jesu dovodi do potrebe da izbegavaju javno otkrivanje svog statusa, kako bi izbegli dalju viktimizaciju. Većina ispitanika je govorila o govoru mržnje prema gej muškarcima, a neki su čak iskusili i fizičke napade i pretnje, za šta postoji niz ilustrativnih citata iz ovog istraživanja. Diskriminacija je doživljena i na tržištu rada; imali su poteškoća u organizovanju svakodnevnog života zbog prevladavajuće stigme, a prisutno je i apsolutno neprihvatanje iz svih verskih zajednica. Najveća prepreka bila je sveprisutna homofobija koju su osećali u zajednici. Gej muškarci u BiH doživljavaju viktimizaciju i različite nivoe stigme, diskriminacije, predrasuda i nejednakosti u skoro svim segmentima društva. Neophodan je veći društveni angažman kako bi se zaštitila njihova osnovna ljudska prava na svim nivoima.

Nasilje u porodici u pravosudnoj praksi Republike Srbije

Prof. dr Miodrag Simović

*Ustavni sud Bosne i Hercegovine i Pravni fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci
Bosna i Hercegovina*

Prof. dr Dragan Jovašević

Pravni fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija

Prof. dr Marina Simović

*Ombudsman za decu Republike Srpske i Fakultet pravnih nauka, Univerzitet
„Apeiron”, Bosna i Hercegovina*

Od 2002. godine kada je u krivičnopravni sistem Republike Srbije uvedeno krivično djelo nasilje u porodici (član 118a Krivičnog zakonika Republike Srbije), ova se inkriminacija stalno razvijala u pravcu poboljšanja efikasnosti zakonskih rješenja. Potom je Porodični zakon iz 2005. godine (član 197) predvidio nasilje u porodici, određujući mjere za njegovo sprječavanje. Najznačajnije rješenje nasilja u porodici propisuje Krivični zakonik iz 2005. godine. Ovaj zakonski tekst određuje pojam, elemente, karakteristike i oblike ispoljavanja nasilja u porodici kao teškog krivičnog djela protiv braka i porodice nasilničkog karaktera što upravo predstavlja predmet izlaganja u ovom radu. Pored pravno-teorijskog prikaza, u cilju ukazivanja na osnovne karakteristike zakonskih rješenja u pravu Republike Srbije i načina implementacije standarda Istanbulske konvencije u sudskoj praksi Srbije od strane nadležnih pravosudnih organa, u radu se analiziraju statistički podaci Republičkog zavoda za statistiku za teritoriju Republike Srbije u periodu 2006-2016. godine. Time su slikovito prikazani obim, dinamika i tendencija ispoljavanja nasilja u porodici, način rješavanja krivičnih predmeta kroz analizu mjesta i značaja obustave ili prekida istrage, odnosno razloga odbačaja krivične prijave, te obim i razlozi donijetih osuđujućih, oslobađajućih i odbijajućih presuda. I na kraju, poseban dio rada se ogleda u analizi kaznene politike sudova pri presuđenju prijavljenih krivičnih djela (odnosno njihovih učinilaca) kako bi se utvrdila strogost ili blagost izrečenih vrsta i mjera krivičnih sankcija u konkretnim slučajevima, imajući u vidu da je za ovo krivično djelo propisana samo kazna zatvora. I pored propisanih strogih kazni zatvora za učinioce ovog krivičnog djela, njihovo praktično oživotvorenje u sudsko-statističkoj praksi ukazuje na: a) visok obim, strukturu i dinamiku krivičnih djela ove vrste, b) visok udio ovog krivičnog djela u strukturi kriminaliteta nasilja, c) visok procenat odbačenih krivičnih prijava, obustava i prekida istrage, d) veliki broj odbijajućih i oslobađajućih presuda i e) blagu kaznenu politiku sudova, koja i pored propisane kazne zatvora, najčešće izriče druge vrste krivičnih sankcija.

Psihološki aspekti migrantske krize u Bosni i Hercegovini

Mr Jelena Kuprešanin

Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, Bosna i Hercegovina

Prof. dr Vladimir M. Simović

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, Fakultet za bezbjednost i zaštitu, Nezavisni univerzitet u Banjoj Luci i Fakultet pravnih nauka, Univerzitet „Vitez“, Bosna i Hercegovina

Migrantska kriza je realnost koja neminovno prožima društvo Bosne i Hercegovine i zahtijeva adekvatan sistemski odgovor. Veliki broj finansijskih sredstava koja se na svjetskom nivou izdvajaju za oblast zaštite migranata, pružaju mogućnost da se ublaže posljedice koje sa sobom nosi kretanje stanovništva uslovljeno strahom za sopstveni život. Migracije mogu imati različite implikacije - socijalne, psihološke, ekonomske i kulturološke, kao i dvojak uticaj: na migrante i migranata na društvo u koje dolaze. Kao društveni proces, migracije mijenjaju ne samo geografsku sliku određene zajednice, već značajno utiču i na ličnost migranata koja usljed krize može dodatno da se obeshrabri i deprivira. Migrantska kriza koja je u regionu eskalirala 2015. godine, u Bosni i Hercegovini je trenutno *status quo*. Brojni stručnjaci upozoravaju da sporost i nerješavanje aktuelnih problema koje uz sebe nosi migrantska kriza, mogu imati dalekosežne posljedice. Pitanje sigurnosti je jedno od ključnih pitanja i izazova u skladu sa kojim se usmjerava strateški pravac razvoja svake države, kao i pitanje njene unutrašnje i spoljne politike. Imajući u vidu činjenicu da se društvo Bosne i Hercegovine suočava sa migranatom krizom koja je u punom intenzitetu, nužno je definisati pristup, mehanizme i pravce djelovanja koji objedinjuju potrebe migranata, ali i potrebe i interese države. Predmet ovog rada obuhvata migrantsku krizu koja je u toku na prostoru Bosne i Hercegovine, a cilj je ukazati na psihološke aspekte koje ima ili može imati na migrante, ali i na domicilno stanovništvo. Iako je migraciona politika širok koncept, ovim radom će se ukazati na suštinsku implikaciju, a to je ličnost migranata - djece, mladih i starijih lica koji se osim sa stresom, marginalizacijom, udaljenošću od doma i različitošću kultura - svakodnevno suočavaju sa neizvjesnošću sopstvene egzistencije.

Feminističko-vegetarijanska kritička teorija Carol J. Adams u svetlu viktinologije i zaštite životinja

Neda Savić

doktorandkinja na Pravnom fakultetu, Univerzitet u Nišu, Srbija

Rad Carol J. Adams, američke spisateljice, feministkinje i zagovaračice za prava životinja, posebno se izdvaja među feminističkim radovima stoga što otkriva najoriginalnije, ali i najvažnije, kauzalne veze između opresivnog stava dominantne kulture prema životinjama i prema ženama, u okviru koncepta koji je ona nazvala „seksualnom politikom mesa“. U okviru takvog koncepta, koji pripada njenoj takozvanoj feminističko-vegetarijanskoj (veganskoj) kritičkoj teoriji, Carol J. Adams unosi brojne vredne uvide u viktimologiju životinja, koji mogu biti iskorišćeni za kreiranje adekvatnije zaštite životinja. U konvencionalnoj viktimologiji, ali i u viktimologiji koja za specifičan predmet svog proučavanja ima upravo životinje kao žrtve, mnogi od ovih uvida i veza ostali su nedodirnuti. Ovo je posebno slučaj sa životinjama kao žrtvama mnogih ilegalnih, ali i legalnih, mada štetnih aktivnosti. Stoga, ovde primenjujemo koncepte ove feminističko-vegetarijanske (veganske) kritičke teorije, na viktimologiju životinja, kako bismo stvorili temeljan, inkluzivan i senzitivian pristup životinjama kao žrtvama, a time i mehanizmima njihove zaštite. U ostvarenju ovoga konsultovaćemo takođe rad Sue Donaldson i Will Kymlichka, kanadskih autora i filozofa, posebno njihovu takozvanu političku teoriju o pravima životinja, koja, kako ćemo pokazati u ovom radu, ima dodirnih tačaka sa teorijom Carol J. Adams, i koja se takođe pokazuje vrlo vrednom i uspešnom u kreiranju inovativnih mehanizama zaštite životinja. Dakle, cilj rada je predstaviti kako bi izgledao i delovao napredan sistem prevencije viktimizacije životinja, koristeći radikalne koncepte koje ove dve pomenute teorije, a naročito prva, unose u animalnu viktimologiju.

Tematska sesija 5: Istanbulska konvencija i borba protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Srbiji

Primena Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija): Studija početnog stanja

Ljiljana Lončar

Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost Vlade Republike Srbije, Srbija

U Srbiji se više od 15 godina kontinuirano sprovode aktivnosti na planu borbe protiv nasilja prema ženama i nasilja u porodici, koje je i dalje prisutno u srpskom društvu. U ovom radu pokušaću da dam odgovor na pitanje koji su ključni koraci u Srbiji preduzeti u ovoj oblasti u cilju delotvornijeg odgovora države nakon ratifikacije Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulske konvencije) 2013. godine, i to pre svega kroz integrisane politike i prikupljanje podataka, kroz unapređenje i primenu normativnog okvira i kroz sistem prevencije, zaštite i podrške. Rad je

baziran na prvom nacionalnom izveštaju o primeni Konvencije čiju izradu je koordiniralo Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost Vlade Republike Srbije (studiji početnog stanja), koja je sačinjena na osnovu priloga nadležnih republičkih i pokrajinskih organa i tela i organa i tela jedinica lokalnih samouprava. Odnosi se na period izveštavanja tj. na period 2014/2015. godine, sa izvesnim informacijama datim za period 2016/2017. radi prikazivanja pozitivnog trenda u postupanju Republike Srbije nakon usvajanja i stupanja na snagu Zakona o sprečavanju nasilja u porodici. Prvi državni izveštaj je dostavljen Ekspertskoj grupi za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO), koja je zadužena za praćenje primene Konvencije. Borba protiv nasilja prema ženama i nasilja u porodici predstavlja jedan od ciljeva ustavom utemeljene politike rodne ravnopravnosti u Srbiji. Nakon ratifikacije Konvencije, intenzivno se radilo na unapređenju strateškog i normativnog okvira zaštite od rodno zasnovanog nasilja u cilju njegovog usklađivanja sa standardima Konvencije. U novim strateškim dokumentima i zakonima, nasilje prema ženama i nasilje u porodici definisani su u skladu sa odredbama Konvencije. Takođe, preduzete su i brojne druge mere za sprovođenje odredaba ovog međunarodnog dokumenta. Sve to upućuje na zaključak da u Srbiji postoji jasna svest i politički i društveni konsenzus o potrebi unapređenja društvenog odgovora na nasilje prema ženama, te odlučnost u borbi protiv nasilja prema ženama. Ipak, ostvareni rezultati u izveštajnom periodu pokazuju da iako se ostvario značajan napredak u ovoj oblasti, i dalje se mora intenzivno raditi na postizanju nulte tolerancije na nasilje prema ženama i nasilje u porodici u srpskom društvu i delovanju institucija sistema.

Mehanizam zaštite i podrške žrtvama prema Zakonu o sprečavanju nasilja u porodici Republike Srbije

Gorjana Mirčić-Čaluković

zamenica javnog tužioca upućena u Ministarstvo pravde, Srbija

Republika Srbija je 2016. godine donela Zakon o sprečavanju nasilja u porodici koji se primenjuje od 01. juna 2017. godine. Njime su predviđeni značajni mehanizmi zaštite i podrške žrtvama nasilja u porodici, kao i žrtvama krivičnih dela koja su navedena u članu 4. stav 1. ovog Zakona. Kako bi se obezbedila efikasna primena Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, od njegovog usvajanja i stupanja na snagu, Ministarstvo pravde Republike Srbije sprovodi niz aktivnosti koje su usmerene na praćenje primene i obezbeđivanje konsultativne i druge podrške profesionalcima kako bi žrtve dobile hitnu, blagovremenu i delotvornu zaštitu i podršku ujednačenog kvaliteta kroz koordinisan rad svih institucija. Predmet ove prezentacije je upravo predstavljanje navedenih aktivnosti Ministarstva pravde. U okviru tih aktivnosti,

kao njihov deo izrađen je i vizuelni vodič koji prati sve faze postupaka i primene normativnih rešenja od trenutka prijave nasilja do zaustavljanja nasilja, kao i obezbeđivanja individualne podrške žrtvama prijavljenog dela u koju su uključeni svi državni organi i ustanove koji su dužni da primenjuju ovaj zakon. Cilj prezentacije je da se naučnom, stručnom, pa i širem auditorijumu na vizuelan način predstave normativna rešenja pomenutog zakona, kojima se obezbeđuje zaštita i podrška žrtvama nasilja u porodici i žrtvama krivičnih dela koja su njime obuhvaćena, ali i da se podstaknu profesionalci na njegovu punu i pravilnu primenu.

Medijski odgovorno etično izveštavanje o nasilju nad ženama

Dr Zorica Mršević

Institut društvenih nauka, Srbija

Predmet izlaganja je analiza rodno stereotipne medijske produkcije u Srbiji, koja kontinuirano konstruiše rodno stereotipan ženski lik i tako standardizuje neadekvatno medijsko izveštavanje o nasilju nad ženama. Mediji olako koriste i održavaju onu stereotipnu verziju predstave za koju veruju da je publici prihvatljiva, kakvu ona želi da vidi i čuje. Takvo medijsko izveštavanje o nasilju nad ženama ima elemente rodne preskriptivnosti (osim činjenične deskripcije). Uklapa se u opšti obrazac reakcije okoline na nasilje kojem su žene bile izložene, a koji sadrži podsticanje ženske pasivnosti i trpljenja, uz blagonaklono tolerisanje muške agresivnosti, ljubomorne posesivnosti i hegemonističkog maskuliniteta. U medijima se šire stereotipi o društvenim ulogama, položaju, dužnostima, karakteristikama žene i muškarca i na domen rodno zasnovanog nasilja čime se ono umanjuje, opravdava, čini prihvatljivim u okvirima mitski konstruisane „stare dobre“ patrijarhalne tradicije i kulture. A ako ne postoji sistemsko delovanje protiv nasilja nad ženama u javnom diskursu, može se očekivati da će veliki broj slučajeva nasilja da se ponavlja, što je jedna od važnih poruka koja najčešće izostaje u medijima. Cilj izlaganja je ukazivanje da su mediji, između ostalog, i snažan faktor socijalizacije, pa i zaštitnici javnih interesa, zbog čega je izveštavanje o nasilju nad ženama oblast koja zahteva povećan stepen društvene odgovornosti. Metodološki, ova analiza medijskog izveštavanja o nasilju nad ženama u Srbiji zasniva se na dvogodišnjem presklippingu, u periodu 2015. i 2016. godine, sa nužnim dodacima iz 2017. i 2018. godine koji se odnose na najteže oblike tog nasilja sa smrtnim ishodom. Ova analiza medijskog izveštavanja o nasilju nad ženama je kvalitativnog tipa, metoda koja danas u društvenim naukama u velikoj meri zamenjuje kvantitativan istraživački postupak. Uzorak obrade ovog istraživanja bio je Ebartov presklipping “Medijske objave - Integrisani odgovor na nasilje nad ženama za 2015. i 2016. godinu” po ključnim pojmovima: nasilje nad ženama,

nasilje u porodici, rodna ravnopravnost, rodna diskriminacija, seksualno nasilje, položaj žena, ubistva žena, počinioци nasilja nad ženama. Ukupno, prema presklippingu Medijske objave - Integrisani odgovor na nasilje nad ženama u toku 2015. bila je 5761 objava, a 2016. - 6469 objava. Termin objava je došao u našu upotrebu kao bukvalan prevod jedne jedinice medijske objave (dakle sve je objava i vest, i najava, i članak, i izveštaj, svaka jedinica). Kliping je broj objava u jednom danu, odnosno zbir po jednoj vremenskoj jedinici (dan, mesec, godina i slično). Uži tematski kriterijumi (podteme) su formirani na osnovu metodološkog modela prethodnih godina da bi bila omogućena komparacija sa ranije analiziranih 14 podtema.

Tematska sesija 6: Viktimizacija i posebno ranjive grupe

Zaštita maloletnika od viktimizacije u zavodskim uslovima

Prof. dr Danica Vasiljević-Prodanović

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu, Srbija

U ovom radu je dat pregled nekih istraživanja viktimizacije maloletnika u ustanovama za izvršenje zavodskih krivičnih sankcija. Prema podacima istraživanja u SAD 9,5% maloletnika tokom boravka u popravnoj ustanovi pretrpi seksualnu viktimizaciju. Procenjuje se da je znatno veća prevalenca psihičkog i fizičkog zlostavljanja od strane drugih maloletnika ili osoblja ustanove. Nalazi studije sprovedene u Nemačkoj ukazuju da je 34,9% maloletnika bilo izloženo fizičkom zlostavljanju, dok je 53,3% bilo fizički ugroženo tokom boravka u instituciji za maloletne prestupnike. Istraživanje sprovedeno u KP zavodu za maloletnike u Valjevu ukazuje da osuđenici sa statusom vođe imaju prosečan procenat viktimiziranosti 29%, dok osuđenička podgrupa sa najnižim statusom ima najveći procenat viktimiziranosti od 78%. Viktimizacija nasiljem može produkovati kasnije nasilno i kriminalno ponašanje maloletnika. Teže posledice viktimizacije mogu biti psihički poremećaji i samoubistvo maloletnika. Istraživanja pokazuju da su pod najvećim rizikom viktimizacije maloletnici smešteni u zavod zajedno sa punoletnim licima. Ovakva praksa je u suprotnosti sa međunarodnim standardima o postupanju sa mladima u sistemu maloletničkog pravosuđa, kojima je preporučeno da se smeštaj maloletnika odvija samo u uslovima koji obezbeđuju njihovu zaštitu od štetnih uticaja i rizičnih situacija. Cilj ovog rada je da ukaže na značaj istraživanja viktimizacije maloletnika i jačanja mehanizama zaštite maloletnika od viktimizacije u zavodskim uslovima.

Društveni položaj osoba sa invaliditetom kroz istoriju: Viktimološki aspekt

Dr Filip Mirić

Pravni fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija

Kroz dugu istoriju čovečanstva mogu se pratiti i promene u statusu osoba sa invaliditetom. Njihov društveni status je pokazivao u kojoj meri je većina članova određene zajednice bila spremna da prihvati one svoje članove koji se po nekom svom svojstvu razlikuju od onog što ista ta većina smatra normalnim i poželjnim. Predmet rada je analiza društvenog položaja osoba sa invaliditetom u različitim vremenskim epohama (od prvobitne zajednice do savremenog doba). Ova analiza je sprovedena na osnovu tekstova iz različitih društveno-humanističkih nauka (prava, istorije, sociologije, psihologije, itd.), koji su autoru bili dostupni. U radu je posebno ukazano na to da negativni društveni položaj osoba sa invaliditetom doprinosi njihovoj viktimizaciji naročito kod krivičnih dela sa elementom nasilja. Osobe sa invaliditetom su poštovane u prvobitnoj ljudskoj zajednici, stigmatizovane u starom i srednjem veku, dok njihov socijalni status u većini država u novom veku i savremenom dobu formiran na osnovu težnje da se na jednakim osnovama uključe u savremene društvene tokove, ali i brojnim činionicima koji tu inkluziju otežavaju. Prema mišljenju autora, najvažniji činilac koji dovodi osobe sa invaliditetom u neravnopravan položaj u odnosu na druge društvene grupe jesu predrasude i stereotipi. Glavni cilj ovog rada jeste da se njime ukaže koliko je važno učiti iz prošlosti i da nam ona zaista može pokazati pravac budućeg razvoja, koji će rezultirati uklanjanjem svih predrasuda i stereotipa prema osobama sa invaliditetom.

Socio-geografske karakteristike i najčešće uputne dijagnoze žena žrtava nasilja iz Službe hitne medicinske pomoći Zdravstvenog centra Knjaževac

Dr Jelena Dragičević

Služba hitne medicinske pomoći, Zdravstveni centar Knjaževac, Srbija

Dr Emilio Miletić

Služba hitne medicinske pomoći, Zdravstveni centar Knjaževac, Srbija

Nasilje nad ženama, je tema koja medijski, u opštoj populaciji ali i u naučnom svetu predstavlja veliki predmet interesovanja. Na osnovu podataka iz različitih studija, možemo evidentirati kompleksnu sliku ove problematike i potrebu za multidisciplinarnim pristupom. Uzimajući u obzir stigmu koja prati nečovečno ponašanje prema ženama, mnoge žrtve se ne usuđuju da prijave početak nasilja. Međutim, u slučajevima gde je zbog nasilja neophodna hospitalizacija, mnoge žrtve će po prvi put progovoriti sa lekarom. Poslednje decenije, aktuelne su

kampanje koje uključuju različite vidove podrške, edukacije i programe zaštite žrtava nasilja. Ako uzmemo u obzir da je većina kampanja bila usmerena na stanovništvo iz gradova, moramo razmatrati da li je stanovništvo iz ruralnih krajeva ostalo uskraćeno za informacije o pružanju pomoći. Prema poslednjem popisu iz 2011. godine, u opštini Knjaževac živeo je 31.491 stanovnik. Takođe, moramo uzeti u obzir da je u pomenuti popis uključeno stanovništvo iz 86 sela, koliko ih ova opština broji. Cilj rada je analiza socijalnih i demografskih karakteristika žrtava, koje su se javile na hitan prijem u ambulantu Službe hitne pomoći Zdravstvenog centra Knjaževac i klasifikacija njihovih povreda na osnovu uputnih dijagnoza specijalistima. Za istraživanje smo koristili deskriptivnu analizu podataka iz „Protokola evidencije o nasilju nad ženama“ koji popunjavaju lekari na hitnom prijemu pacijentkinja - žrtava nasilja. Analiza podataka je sprovedena za trogodišnji period od januara 2015. do kraja decembra 2017. godine. Na osnovu trogodišnje evidencije iz protokola, broj žrtava je bio 57, od toga najmlađa žrtva nasilja je imala 19, a najstarija 71 godinu. Kod najvećeg broja žrtava uputne dijagnoze su bile kontuzije različitih regiona tela a najčešće glave, lica i ekstremiteta, kao i reakcija na stresnu situaciju. Sem pružanja prve pomoći i multidisciplinarnog pristupa koji je zahtevao specijalistički pregled ili konsultaciju specijalista psihijatrije, interne medicine, radiologije, ortopedije, hirurgije i neurologije, za svaki od prijavljenih slučajeva, policija je, kako zakon nalaže, bila obaveštena. Prema protokolu, bez obzira na težinu telesnih povreda, obavezan je pregled psihijatra i tzv. „supportive therapy“. U ovom istraživanju biće izložena težina telesnih povreda i prisustvo psihičkog zlostavljanja u zavisnosti od starosti i mesta stanovanja (selo/grad).

Trgovina bebama radi usvojenja kao oblik viktimizacije

Milana Radisavljević

specijalizantkinja na Kriminalističko-policijskoj akademiji, Srbija

Trgovina ljudima predstavlja svojevrsni oblik organizovanog kriminaliteta sa različitim strukturalnim modifikacijama, koji na hijerarhijskoj lestvici kriminala zauzima mesto neposredno posle trgovine drogom. Predmet istraživanja jesu osnovni i specifični elementi, kao i karakteristike fenomena nezakonitog usvojenja i prodaje novorođenčadi, kao posebnog oblika trgovine, i to u kontekstu viktimizacije koja je društveno nevidljiva. Nezakonito usvojenje i prodaja novorođenčadi postao je jedan od učestalih oblika trgovine ljudima koji sadrži elemente transnacionalnog karaktera. Nezakonito usvojenje i prodaja novorođenčadi počinje unutar jedne zemlje, dok su posledice sa viktimoškog aspekta vidljive kako unutar date zemlje, tako i daleko izvan njenog teritorijalno-političkog okvira. Nestanak beba iz porodilišta i nezakonito

usvojenje odvija se na različite načine, pri čemu do izražaja dolazi organizovanost, kontinuiranost, tajnost i prikrivenost nastupanja posledica. Cilj rada predstavlja analiza osnovnih i specifičnih karakteristika viktimoloških dimenzija nezakonitog usvojenja i prodaje novorođenčadi. Analiza obuhvata analizu zakonskih rešenja, s jedne, i prakse usvojenja, načina „nestanka“ novorođenčadi i male dece, promene identiteta i utvrđivanja izrazito velikog broja smrtnosti novorođenčadi pod veoma sumnjivim okolnostima, sa druge strane.

Viktimizacija usled tranzicionih privatizacija u Srbiji

Slobodan Stojanović

Udruženje sindikata penzionera Srbije-USPS, Srbija

Cilj rada je da predoči dubinu i širinu specifičnog oblika viktimizacije u širem smislu, koja se događala usled tranzicione privatizacije. U Srbiji privatizacije još nisu privedene kraju tako da rad može da ima i izvedene ciljeve. Predupređenje loše prakse privatizovanja i sprečavanje moguće sekundarne viktimizacije su šira svrha rada. Osnovne teme su: vrste svojine, tipovi privatizacije i viktimološke posledice. U radu se polazi od specifičnosti društvene svojine kao unikatnog formalno-pravnog oblika svojine koji je postojao samo u samoupravnom socijalističkom sistemu. Društvena svojina bila je karakteristična za Socijalističku Federativnu Republiku Jugoslaviju i njenih šest federalnih jedinica od 1953. godine pa sve do njenog raspada. Ona se razlikovala od državne i javne svojine. Zbog toga je prelazak društvene u privatnu svojinu dovodio više do viktimizacije, nego prelazak državne (socijalističke zemlje) u privatnu i javne svojine (kapitalistički sistem, primeri Francuske i Engleske). Viktimizacija, manja ili veća, usled promene svojine je ređe naučno i stručno istraživana i izučavana, a nije imala ni adekvatnu medijsku pažnju, i to iz više razloga. Relativno retka empirijska istraživanja privatizacije kao masovnog oblika promene vlasništva ostala su bez šireg i užeg polaznog viktimološkog pristupa. Novija teorijska i koncepcijska razmatranja sa viktimološkog stanovišta su takođe retka. Ipak, šira viktimizacija usled tranzicione privatizacije realno postoji. Ona se može svrstati u novi oblik viktimizacije koji datira od početka devedesetih godina XX veka. Hronološki posmatrano, tranzicione privatizacije su se odvijale počev od perioda koji se vezuje za simbolični pad Berlinskog zida, odnosno ujedinjenja nekadašnje Istočne i Zapadne Nemačke. Domino efekat urušavanja socijalističkih sistema izazvao je tranzicione procese prelaska iz socijalističkog sistema u kapitalistički sistem. Pri tome je bila ključna promena državnog vlasništva u privatno i novi način regulisanja društveno-ekonomskih odnosa. Privatizacija i njene viktimološke posledice usled prelaska javne i državne svojine u privatne ruke

su polivalentno i multidisciplinarno neistražene. Slično je i sa pretakanjem društvene svojine u privatnu na prostoru bivše Jugoslavije. Iako postoji dosta medijskih primera, pa i sudskih procesa zbog zloupotrebe privatizacije, izigravanja zakona, korupcije i koruptivnih radnji, dublja i svestranija istraživanja su retka. Štete kako društvu, tako posebno i masovno pojedincima zaposlenim usled privatizacije zaslužuju naučno istraživačku potvrdu. Stoga je to široko polje koje se potencijalno otvara za timsko multidisciplinarno istraživanje kao novog oblika viktimizacije. Bilo bi vrlo korisno i poželjno da se od strane ekonomista, pravnika, viktimologa, sociologa, psihologa i drugih stručnjaka istraži najbolja i najgora privatizacija u Srbiji i regionu, a potom model za buduće privatizacije, kako ne bi bilo gubitnika i žrtvi i nesankcionisanih zloupotrebljivača pravnih i etičkih normi.

Okrugli sto: Društveni odgovori na delinkvenciju i viktimizaciju maloletnika u Srbiji: Ka na istraživanju zasnovanim promenama

Radionica pod nazivom *Društveni odgovori na delinkvenciju i viktimizaciju maloletnika u Srbiji: Ka na istraživanju zasnovanim promenama* ima za cilj sagledavanje trenutnog stanja maloletničke delinkvencije i viktimizacije maloletnih lica u Srbiji i koraka koje bi trebalo preduzeti u cilju efikasnije prevencije i suzbijanja maloletničke delinkvencije i pružanja pomoći, podrške i zaštite deci žrtvama. Osnov za radionicu su rezultati i preporuke proistekli iz empirijskog istraživanja maloletničke delinkvencije u Srbiji, koje je realizovano u okviru treće Međunarodne ankete samoprijavlivanjem delinkvencije (International Self Reported Delinquency 3 – ISRD3). U uvodnom delu radionice biće date osnovne informacije o istraživanju maloletničke delinkvencije u Srbiji i preporukama proisteklim iz njega. Nakon uvodnih izlaganja, čije teme će biti: 1) prepoznavanje nasilja i deteta žrtve kao osnov za blagovremenu reakciju i primenu mehanizama pomoći i podrške, kao i prevenciju delinkvencije, 2) prevencija maloletničke delinkvencije kroz razvijanje programa usmerenih na jačanje kompetencija, saradnje i komunikacije na relaciji škola, roditelji, dete u cilju suzbijanja negativnih efekata faktora maloletničke delinkvencije povezanih sa porodicom i školom, i 3) primena restorativnih pristupa u reagovanju na maloletničku delinkvenciju, koji doprinose jačanju odgovornosti maloletnika, osnaživanju učinioca i žrtve i aktivnom uključivanju porodice i zajednice kao važnim preduslovima prevencije delinkvencije i viktimizacije, učesnici će biti pozvani da iznesu svoja iskustva, ideje i predloge u pogledu koraka koje bi trebalo preduzeti u cilju poboljšanja postojeće situacije. Radionica će se završiti koncipiranjem ključnih zaključaka, uključujući i zaključak o mogućim vidovima saradnje (umrežavanja) učesnika, koji bi bili usmereni na razvijanje zajedničkih aktivnosti u cilju implementacije preporuka i predloga iznetih tokom radionice.

Uvodna izlaganja:

Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu

Polazeći od nalaza istraživanja o viktimizaciji, odnosu prema onima koji se doživljavaju kao drugačiji i sreći, biće dat osvrt na: 1) potrebu istraživanja o stepenu upoznatosti zaposlenih u školama na svim nivoima (uključujući i direktore) o tome šta je nasilje, kako prepoznati dete/žrtvu nasilja u školskoj sredini, kako se prema njemu odnositi i kako mu pomoći, kao osnovi za edukaciju, i 2) potrebu unapređenja znanja zaposlenih u školama (uključujući i direktore) o tome šta je nasilje i kako ga prepoznati (sa posebnim akcentom na psihološko vršnjačko nasilje u školama), o posledicama nasilja, vezi sa asocijalnim ponašanjima, kao i mehanizmima za pomoć i podršku koji postoje i pravilnom načinu njihovog korišćenja.

Doc. dr Milica Kovačević

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu

Rezultati istraživanja ukazuju na zastupljenost vršnjačkog nasilja u osnovnim i srednjim školama. Osim toga, izuzetno je visok procenat ispitanika/učenika koji su izjavili da su bili žrtve nekog od raznovrsnih oblika viktimizujućih ponašanja, što naglašava nužnost adekvatne reakcije. Tokom poslednjih decenija u svetu su sprovedena brojna istraživanja o efektivnosti različitih tipova školskih antibulging programa, te tako stečena saznanja treba koristiti pri izboru i kreiranju programa koji će se primenjivati u budućnosti. S tim u vezi pažnja će biti posvećena postavkama finskog Kiva antibulging programa koji je u praksi dao dobre rezultate.

Mr Ljiljana Stevković

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu

Polazeći od rezultata istraživanja o kompleksnoj povezanosti viktimizacije u okviru porodice i delinkventnog ponašanja biće dat osvrt na potrebu razvijanja i implementacije programa osnaživanja porodica u riziku, jačanja roditeljskih kompetencija i razvijanja veština nenasilne komunikacije. S tim u vezu će se dovesti program aktivnog roditeljstva (*Active parenting*), koji treba da doprinese razvoju obostranog poštovanja između roditelja i deteta i jačanju odgovornosti i samopouzdanja kod deteta, i usluga *Porodični saradnik* koja postoji u sistemu socijalne zaštite. Za razvijanje i primenu ovakvih programa moglo bi da bude

značajno uspostavljanje saradnje između pojedinih visokoškolskih ustanova društveno-humanističkih nauka i sistema socijalne zaštite.

Prof. dr Danica Vasiljević-Prodanović

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu

Nalazi istraživanja su pokazali povezanost maloletničke delinkvencije sa lošim odnosima maloletnika sa roditeljima, kao i sa neadekvatnim nadzorom od strane roditelja. U odnosima roditelja sa decom koja imaju problem sa delinkventnim ponašanjem može se prepoznati odsustvo pozitivne komunikacije, pri čemu je najčešća reakcija roditelja na delinkventno ponašanje deteta kažnjavanje i prinuda. Preventivne napore bi zato valjalo usmeriti na savetodavni rad sa porodicom u cilju unapređenja roditeljskih veština i popravljanja odnosa u porodici, sa fokusom na unapređenje komunikacijskih veština i roditelja i dece. Polazeći od toga biće dat prikaz programa pozitivne komunikacije između roditelja i deteta kao model unapređenja međusobnih odnosa i rešavanja konfliktnih situacija.

Dr Sanja Čopić

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja

Polazeći od nalaza istraživanja o strukturi maloletničke delinkvencije biće dat osvrt na: 1) potrebu evaluacije dosadašnje primene vaspitnog naloga poravnanje između maloletnog učinioca i žrtve i posebnih obaveza s elementima restorativne pravde i njihovih efekata, kao osnova za kritičko preispitivanje postojećih zakonskih rešenja; 2) predviđanje primene restorativnih pristupa i u ranijoj fazi postupanja (od strane policije, centra za socijalni rad, škole); i 3) potrebu uvođenja novih restorativnih pristupa, kao što su porodična okupljanja/konferencije u sistem reagovanja na maloletničku delinkvenciju, što bi, sve skupa, bio osnov za zalaganje za dalju reformu maloletničkog krivičnog zakonodavstva usmerenog na širu primenu restorativne pravde.

POSTER PREZENTACIJE

Sistem podrške i procena rizika/potreba za žrtve u Hrvatskoj

Prof. dr Ksenija Butorac

Policijska akademija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Hrvatska

Dr Davorka Martinjak

pomoćnica načelnika Policijske akademije, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Hrvatska

Ines Vrečko

Policijska akademija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Hrvatska

Žrtve zločina su danas pod posebnom zaštitom, a prava i podrška žrtvama ogledaju se u nizu međunarodnih pravnih instrumenata. U tom smislu Direktiva 2012/29/EU doprinijela je poboljšanju procesnih prava žrtve zločina na razini Europske unije i šire. Tako je svaka država odgovorna za uspostavu minimalnih standarda za prava, podršku i zaštitu žrtava kaznenih djela s ciljem da se prepoznaju osobe koje su bile žrtve kaznenog djela, da se prema njima postupa s poštovanjem te da dobiju odgovarajuću zaštitu, potporu i pristup pravosuđu. U tu svrhu u Hrvatskoj je izrađen Pravilnik o načinu provođenja pojedinačne procjene žrtve za sva tijela koja dolaze u kontakt sa žrtvom te obrazac kao alat za pojedinačnu procjenu potreba žrtava radi utvrđivanja posebnih potreba njihove zaštite. U radu će se kao ključni izazov razmatrati i pitanje dostupnosti navedenih usluga kao odlučujućih faktora koji predodređuju praktičnu provedivost i učinkovitost u operacionalizaciji Direktive 2012/29/EU u svjetlu partnerskih odnosa između državnih tijela i nevladinih udruga koji u najvećoj mjeri doprinose u predmetnom području (pružanje pravne pomoći, izbjegavanje sekundarne viktimizacije i dr.).

Lista izlagača-izlagačica

Aita Donatella
donatella.aita@opendeusto.es

James Chadley
chadleyj@csufresno.edu

Baćanović Oliver
bacanovicoliver@gmail.com

Jovanović Slađana
sladjana.jovanovic@pravnofakultet.rs

Booms Muriel
muriel.booms@kuleuven.be

Jovašević Dragan
jovashana@ptt.rs

Butorac Ksenija
ksenija.butorac@gmail.com

Kovačević Milica
bucak80@gmail.com

Castelein Joke
joke.castelein@rondpunt.be

Kovčo Vukadin Irma
irma.kovco.vukadin@erf.hr

Cerezo Anabel
aicerezo@uma.es

Kuprešanin Jelena
jelenakupresanin@yahoo.com

Ćopić Sanja
sanja.copic011@gmail.com

Lee Chang-Moo
jbalanced@gmail.com

Dokmanović Mirjana
mirjana.dok@gmail.com

Lončar Liljana
ljiljana.loncar@mgsi.gov.rs

Dragićević Jelena
jelena.d.dragicevic.90@gmail.com

Martinjak Davorka
dmartinjak@fkz.hr

Đikanović Bosiljka
bosiljka.djikanovic@med.bg.ac.rs

Matejić Bojana
bojana.matejic@med.bg.ac.rs

Đurić Slađana
djuricsladja@gmail.com

McCabe Kimberly
mccabe@lynchburg.edu

Elefalk Kjell
stockholm.analytics@bahnhof.se

Miletić Emilio
emiliomiletic@gmail.com

Ignjatović Tanja
tanja@azc.org.rs

Mirčić-Čaluković Gorjana
gogamc@yahoo.com

Ilić Svetlana
bibija@eunet.rs

Mirić Filip
filip.miric@gmail.com

Mršević Zorica
zorica.mrsevic@gmail.com

Nikolić Jasmina
vdsrbija@gmail.com

Nikolić-Ristanović Vesna
vnikolicristanovic@gmail.com

Paraušić Ana
parausicana@gmail.com

Pavlović Zoran
zoran.pav@hotmail.com

Peacock Robert
peacockr@ufs.ac.za

Peovska Nataša
natasa.akademija@yahoo.com

Petrušić Nevena
nevena.petrusic@gmail.com

Popović Milica
milicap1986@gmail.com

Radisavljević Milana
milana.radisavljevic@yahoo.com

Rincon María Izco
mariaizco14@gmail.com

Savić Neda
neda.savic.8@gmail.com

Simović Marina
marina.simovic@blic.net

Simović Miodrag
miodrag.simovic@ustavnisud.ba

Simović Vladimir
vlado_s@blic.net

Skilbrei May-Len
m.l.skilbrei@jus.uio.no

Sreekanth Oggu
oggu@gmx.com

Stevković Ljiljana
stevkoviclj@gmail.com

Stojanović Slobodan
svnstojanovic@gmail.com

Stojisavljević Stela
stela.blk@gmail.com

Šaćiri Bejan
bejansaciri@yahoo.com

Vasiljević-Prodanović Danica
vp.danica@gmail.com

Vilić Vida
vila979@gmail.com

Vrečko Ines
ivrecko@fkz.hr

Žunić Natalija
natalija@prafak.ni.ac.rs